

Operationssjukvård i Sverige – hur länge ska väntetider bero på var du bor?

2025-05-19

SFAI Opledning Såstaholm

Gunnar Enlund

Biträdande registerhållare SPOR

Överläkare AnOplva
Akademiska sjukhuset

It- samordnare Region Uppsala

Upplägg

- Jämlik vård som politisk målsättning i Sverige
- SPORs analys av hur den geografiska jämlikheten ser ut
- Vilka är trenderna?
- Benchmarking – hur mycket kan det hjälpa
- Vårdförmedling – hjälp över regiongränser.
- Vad kan vi annars göra?

Jämlik sjukvård 1

- 1970-talet: Reformen i sjukvårdssystemet.
`Kravet på jämlik vård börjar framträda starkare.
- 1982 HSL – För första gången införs ett tydligt lagstadgat mål om jämlik vård. Samma formuleringar finns med i HSL från 2017:30.
- Kapitel 3 § 1: Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.
- Kapitel 3 § 3: Den som har största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Jämlik sjukvård 2

- 2000-talet
- Diskussionen om jämlik vård breddas till att också inkludera skillnader mellan kön, etnicitet, socioekonomisk bakgrund, ålder och bostadsort.
- Idag tänker jag främst belysa hur den geografiska ojämlikheten i Sverige ser ut idag.

Målet är Jämlik vård – 2023-06-01

God vård –2005

Begreppet God vård lanserades i samband med publiceringen av Social rrelsens föreskrifter om ledningssystem för kvalitet och patientsäke (SOSFS 2005:12). Sex områden lyfts fram som viktiga förutsättningar God vård. De sex områdena är

SPOR

Första steget mot århundradets vårdreform – för en jämlik vård i hela landet

2023-06-01

Regeringens ger en parlamentarisk kommitté i uppdrag att utreda och lämna förslag som säkerställer ett mer effektivt hälso- och sjukvårdssystem.

Ebba Busch och sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson (KD) presenterade på torsdagen ett första steg mot ett möjligt statligt huvudmannaskap för vården. Detta är ett första steg mot århundradets vårdreform, för en mer effektiv och jämlik vård i hela landet.

Folkhälsomyndigheten

Press Teckenspråk Lättläst Minoritetsspråk In English

Sök på webbplatsen

2023-05-25

Statistik & rapportering > Analyserad & kommenterad ... > Folkhälsan i Sverige > Fördjupat resultat för Folkhäl...

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård – Fördjupat resultat för Folkhälsan i Sverige

Lyssna |

SPOR

Ingen etablerad svensk politiker har öppet uttalat att vården bör vara ojämlik!

SVENSKT PERIOPERATIVT REGISTER

Hur länge får du vänta på en operation ▶

www.spor.se

SPOR har
98 % täckning operationer i Regionalt drivna sjukhus.
Cirka 40 % täckning av Privat drivna sjukhus
Alla rapporter är dagligen uppdaterade.
Kvalitetssäkrat - Mindre än 1 % korrupta data.

Ingen dubbelregistrering.

Vad har SPOR
för grund
att stå på
Dagsläget
2025-05-04

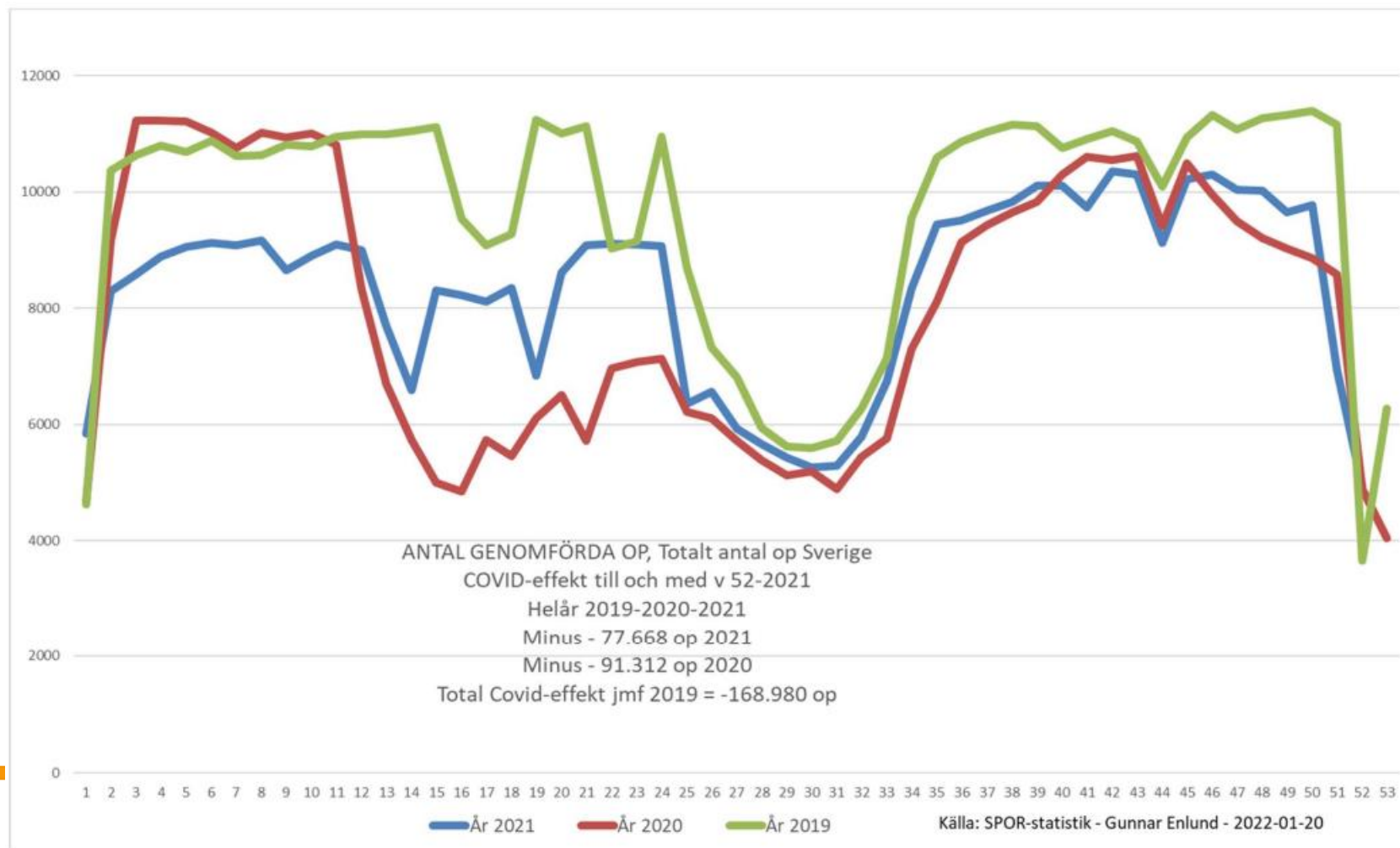
6414300

SPOR fortsätter att öka, mer än sex miljoner registrerade operationer

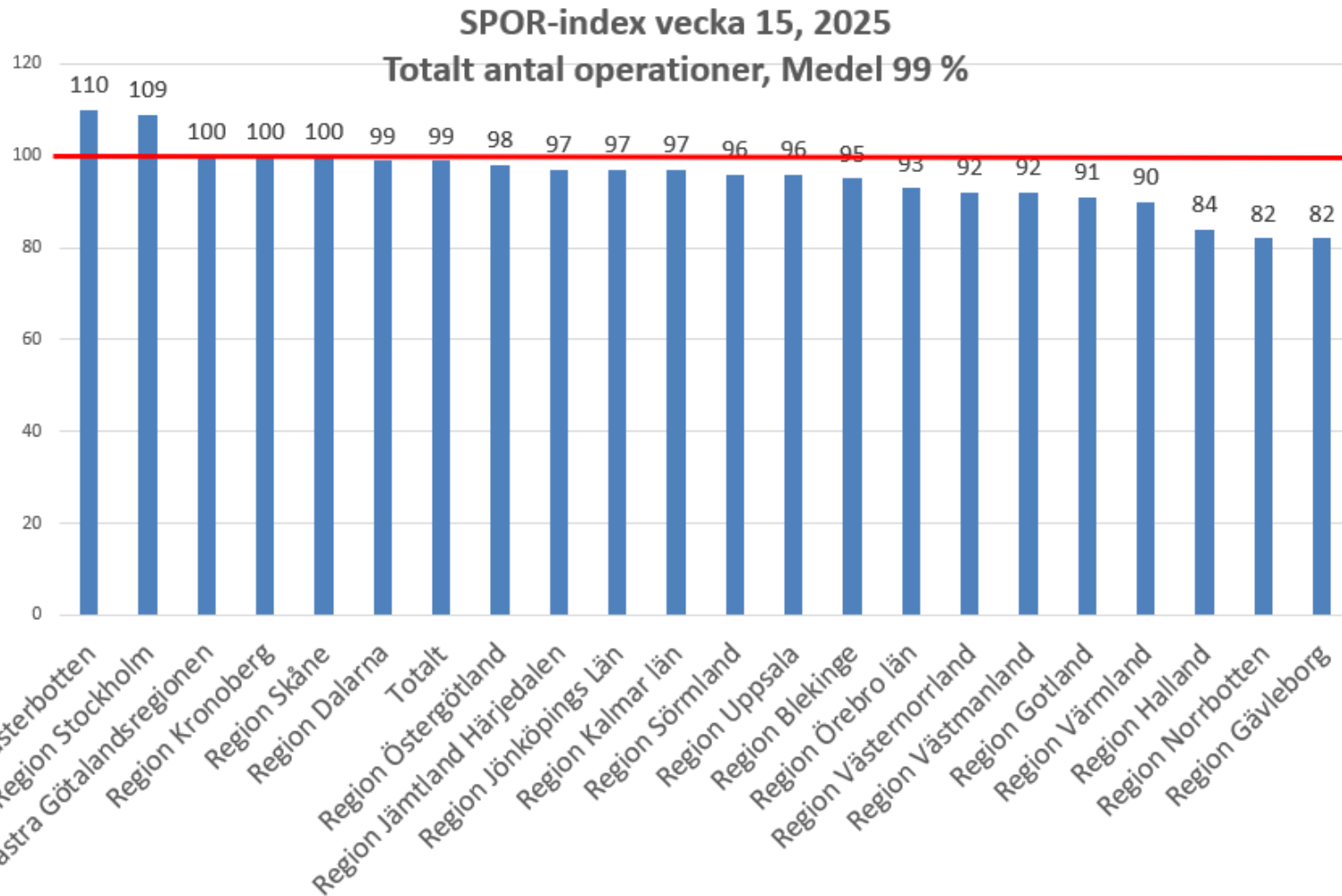
213799

Antal nerladdade rapporter

Kom ihåg Coviden - 168.980 operationer färre utförda 2020 + 2021 jmf 2019

En grundläggande ojämlikhet är att många regioner ännu inte klarar samma kapacitet som år 2019

På opsidan –
hur står det till med
jämlikheten??

Begreppet
Reell Väntetid

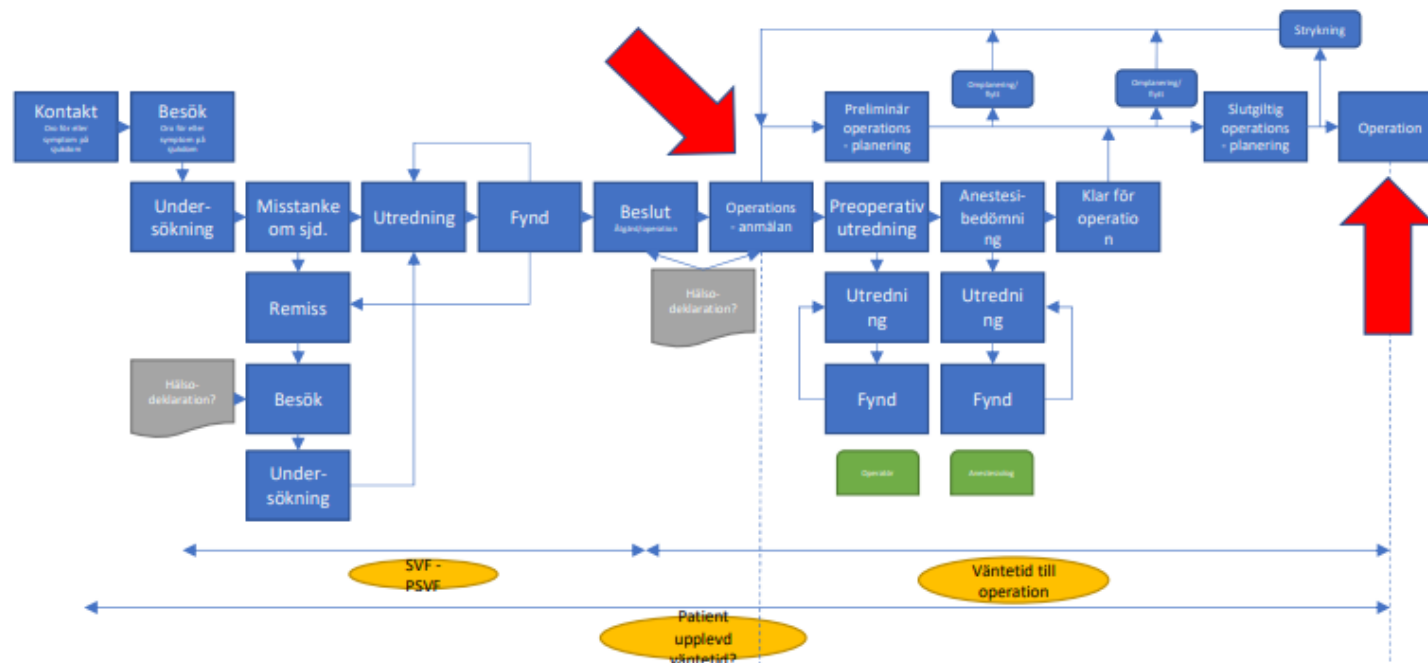
och

Jämlik Vård

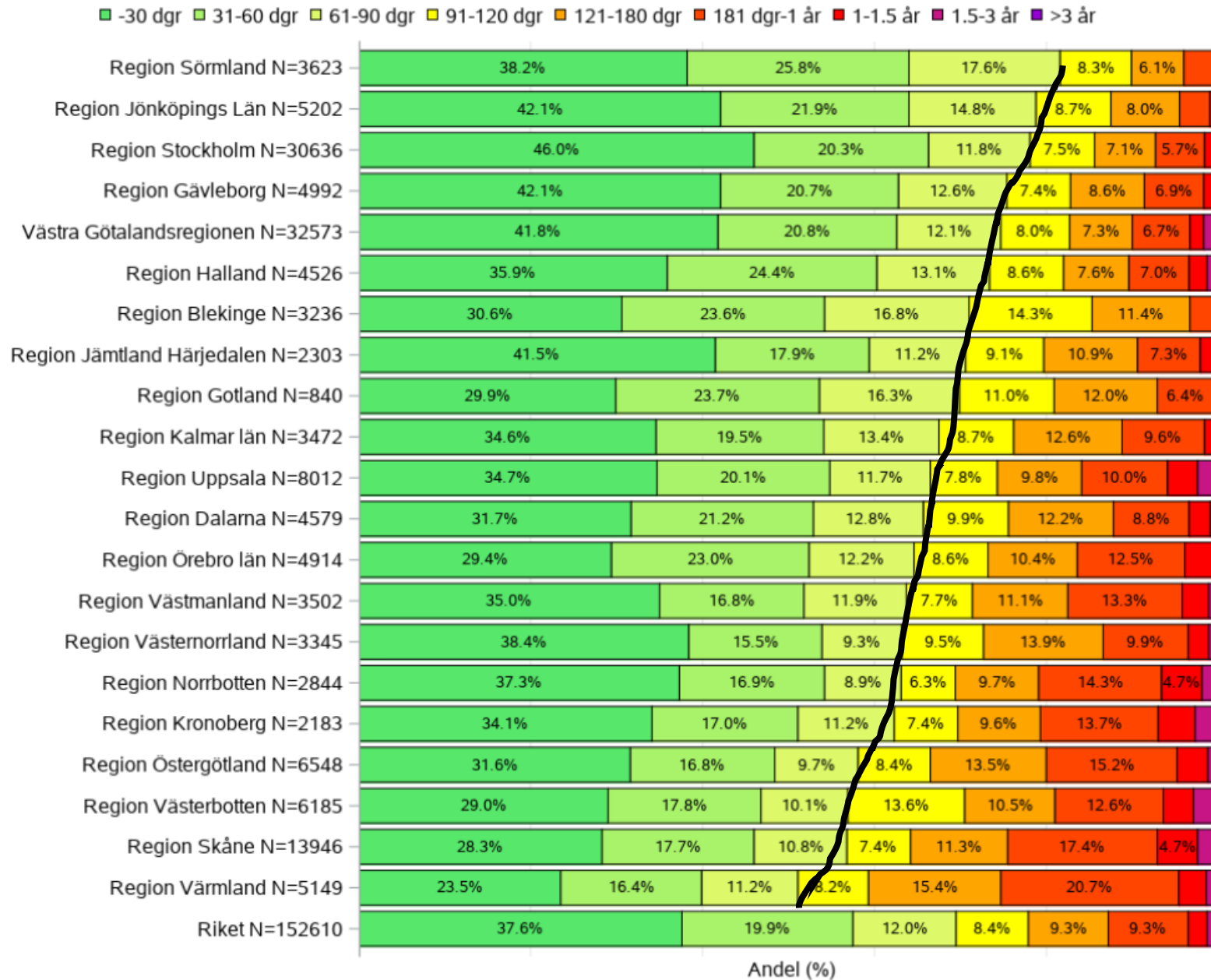

Reell väntetid - Väntetider Region och sjukhus— 2024-05-16

5626085
 SPOR fortsätter att öka, mer än fem miljoner registrerade operationer
 180961
 Antal nerladdade rapporter

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition (se fotnot), 2025-01-01 till 2025-05-09

Totala antalet
Elektiva
operationer

2025-01-01
till
2025-05-09

Vänster
kant av
gult =
90 dagar

Sveriges 21 Regioner

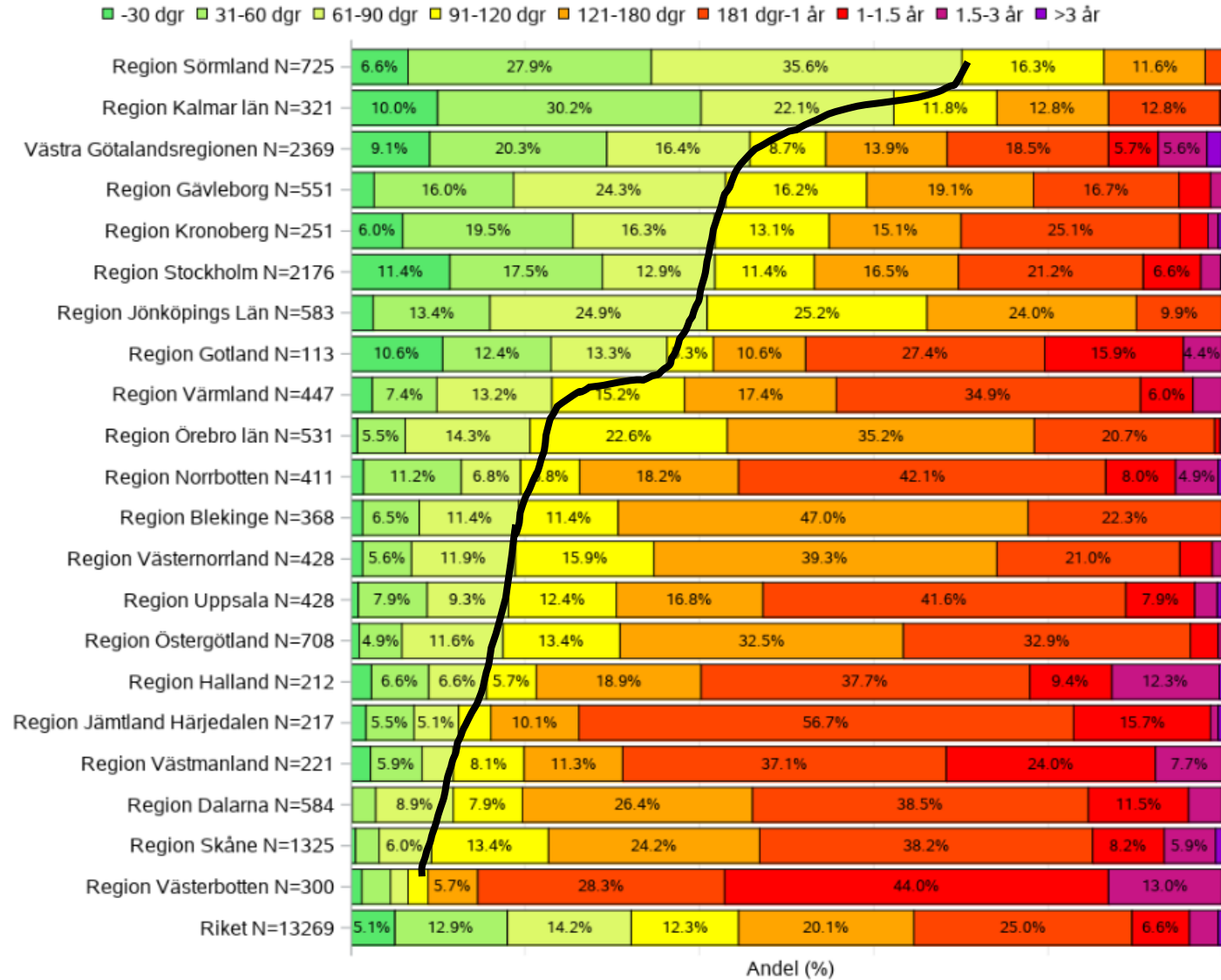
- På opsidan – Hur kan det skilja så mycket mellan regioner?
- Hur står det till med jämlikheten??
- SPOR kan bäst beskriva den Geografiska Jämlikheten!

Reella Väntetider 2024

Väntetid för NGBxx - Primära Knäproteser
perioden 240101-241231

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
Urval: Operationer enligt SPORs definition i åtgärds kategorin NGB (se fotnot), 2024-01-01 till 2024-12-31

Beslut om operation och operationsanmälan

Kompletterande preoperativ utredning. t.ex. hjärtkonsult

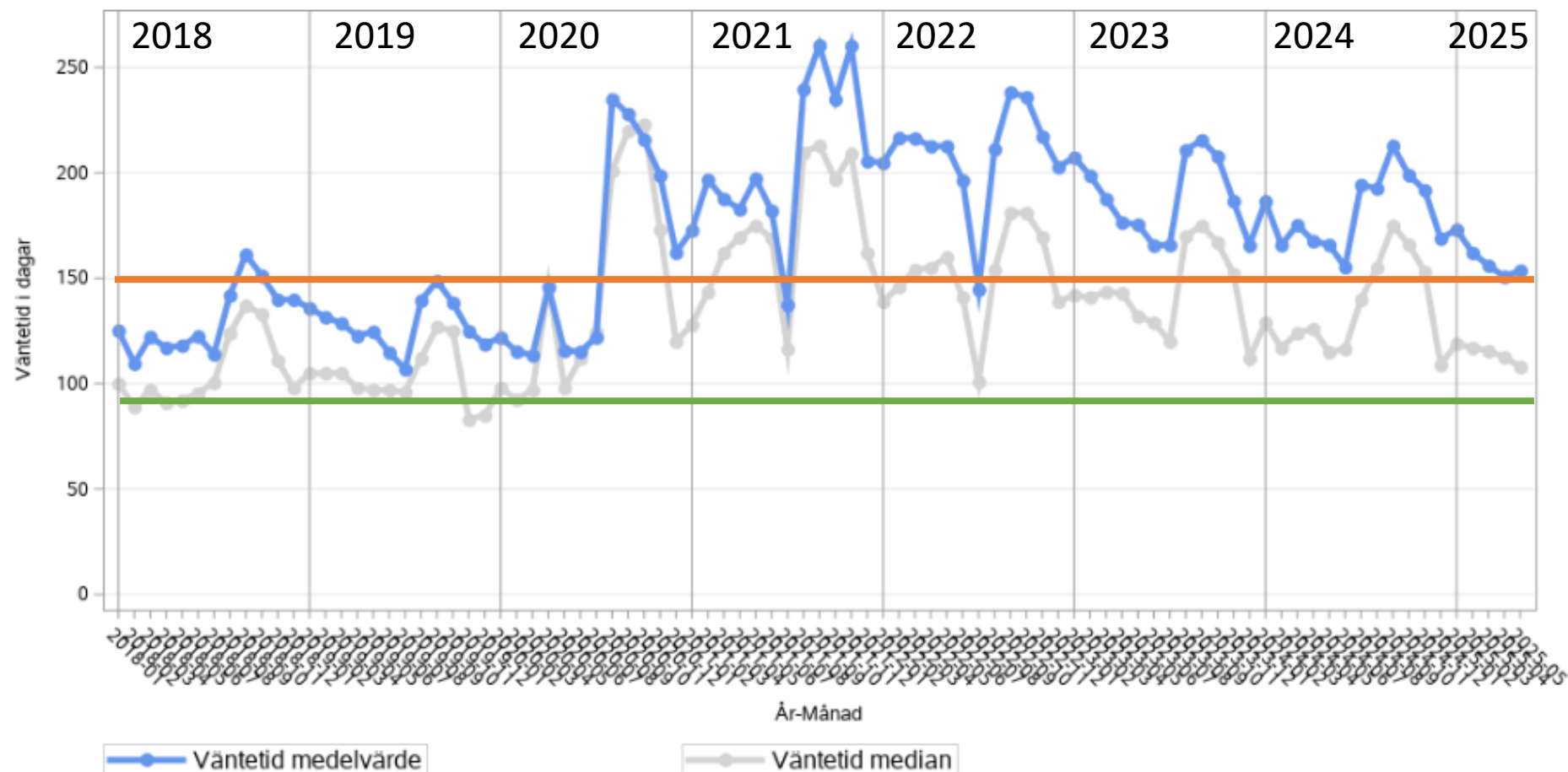
Operation

Primära knäproteser – återhämtning – mycket kvar

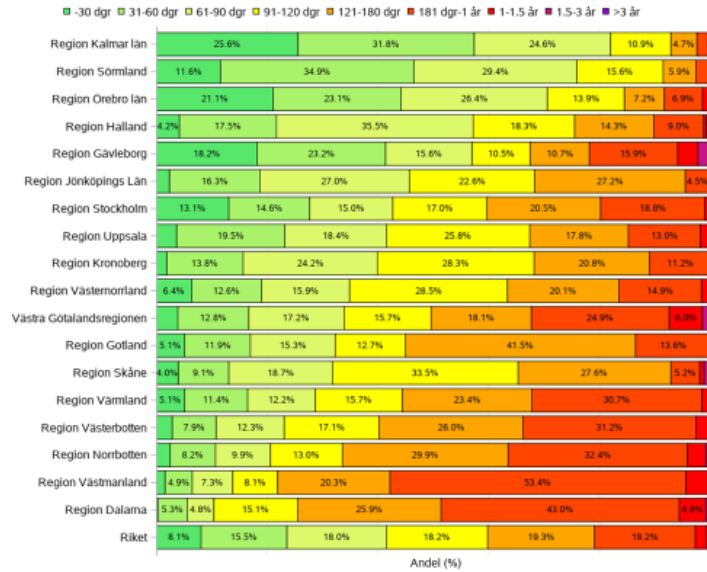
Grön- Median 90 dagar, Röd - medel 150 dagar

Figur 3. Rikets trend för medel- och medianväntetid i dagar för genomförda elektiva operationer.
Urval: Operationer enligt SPORs definition i åtgärds-kategorin NGB (se fotnot), 2025-01-01 till 2025-05-10

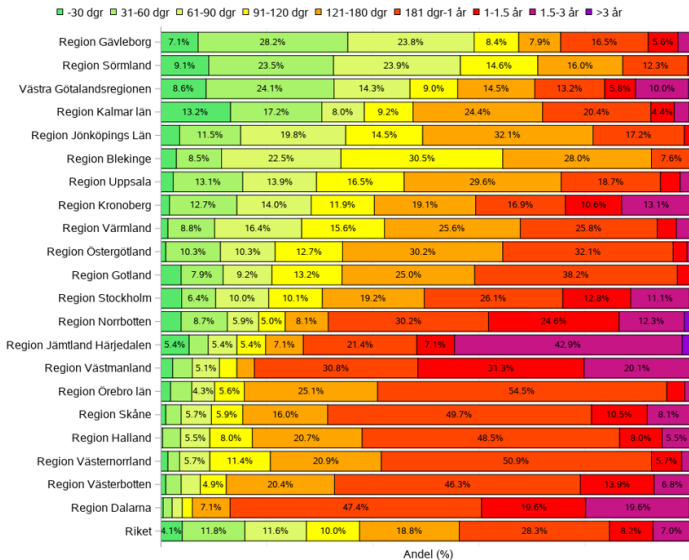

2019

Fig 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition i ålderskategori NGB Se fotnot. 2019-01-01 till 2019-12-31

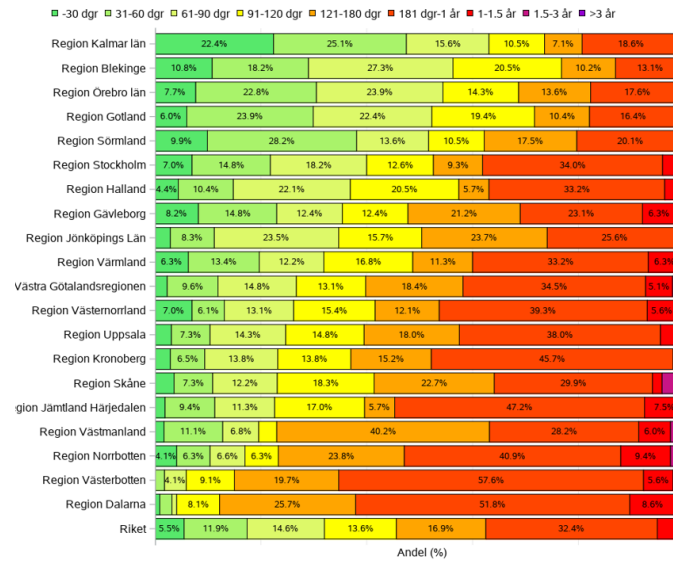
Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition i ålderskategori NGB Se fotnot. 2022-01-01 till 2022-12-31

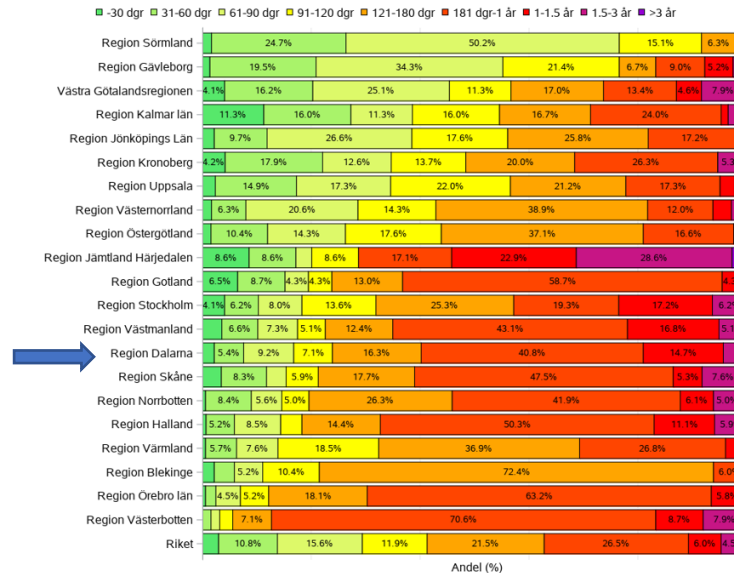
2022

2020

Fig 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition i ålderskategori NGB Se fotnot. 2020-01-01 till 2020-12-31

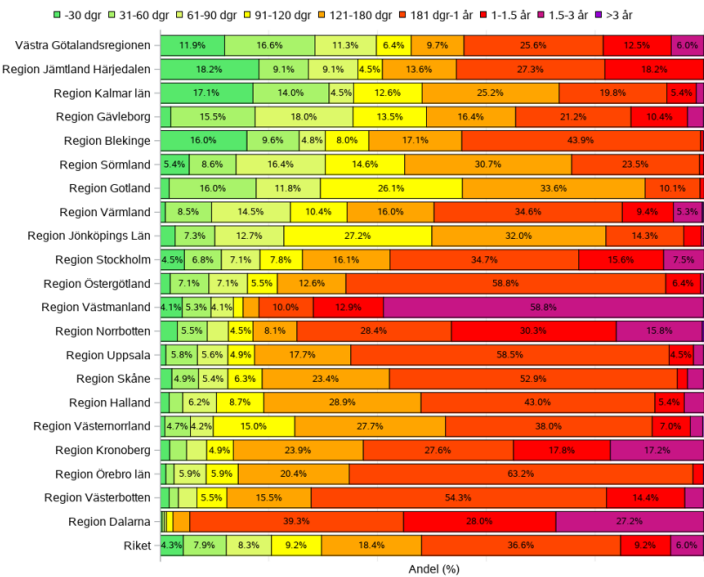
Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition i ålderskategori NGB Se fotnot. 2023-01-01 till 2023-05-17

2023

2021

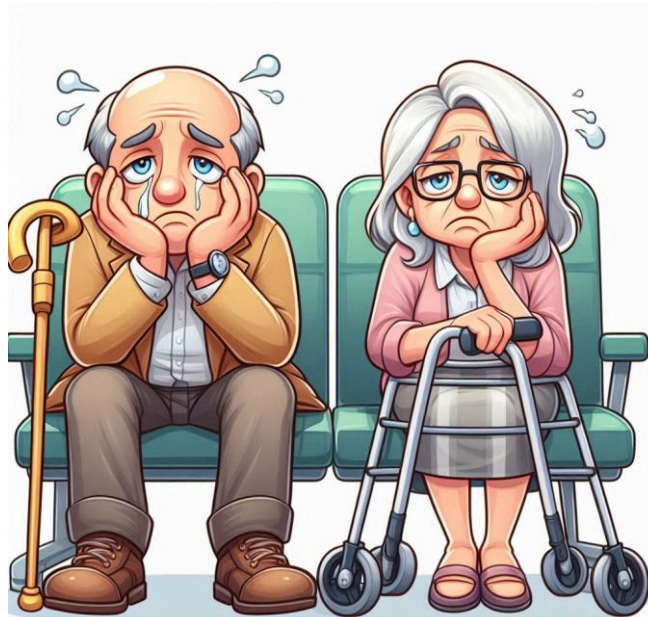
Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition i ålderskategori NGB Se fotnot. 2021-01-01 till 2021-12-31

Knäproteser primära NGBxx
 2019 – 2020 – 2021 (sämst)
 2022 (aningen bättre) - 2023
 2023 – bättre men inte ikapp 2019
2019 – redan då ojämlikt!

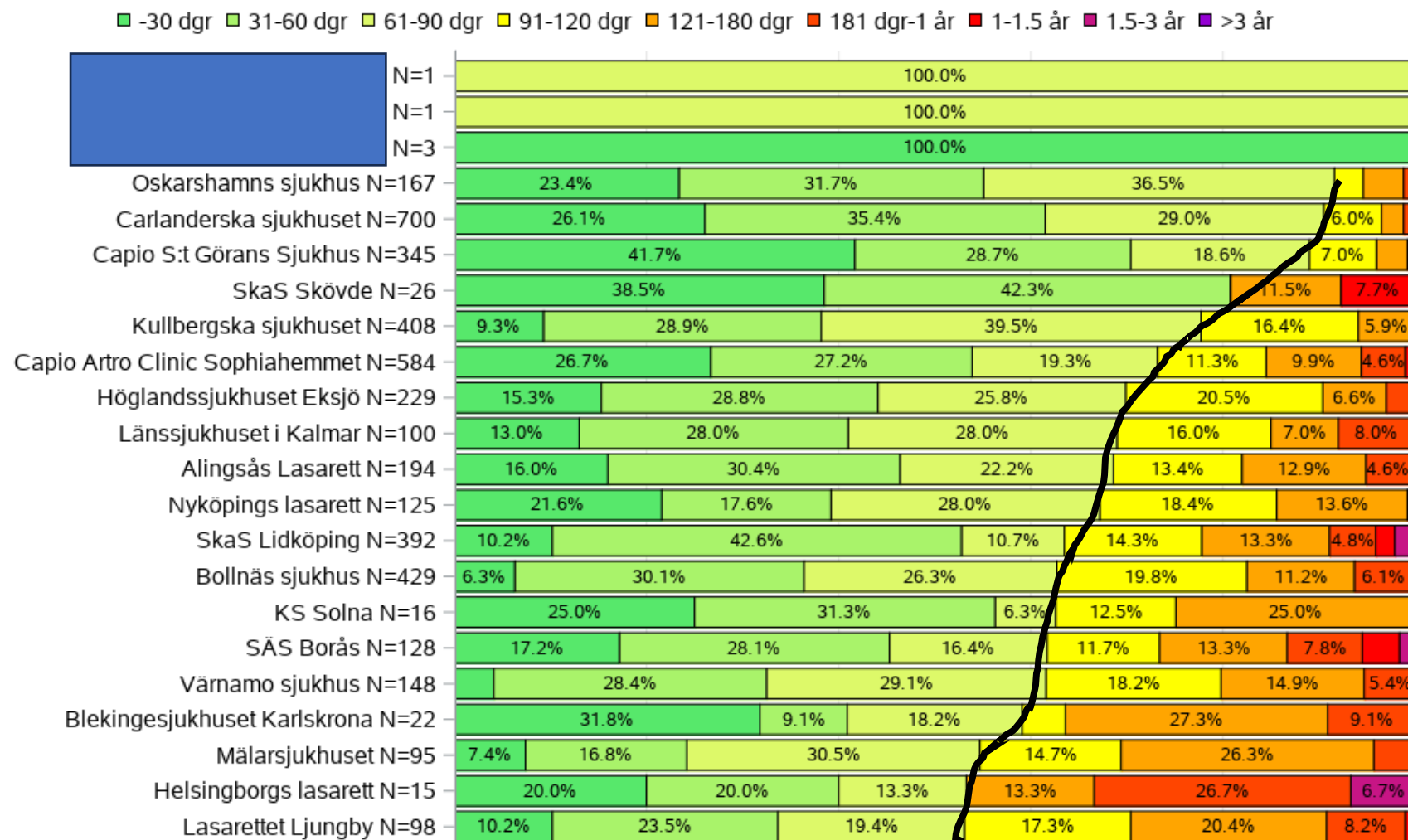

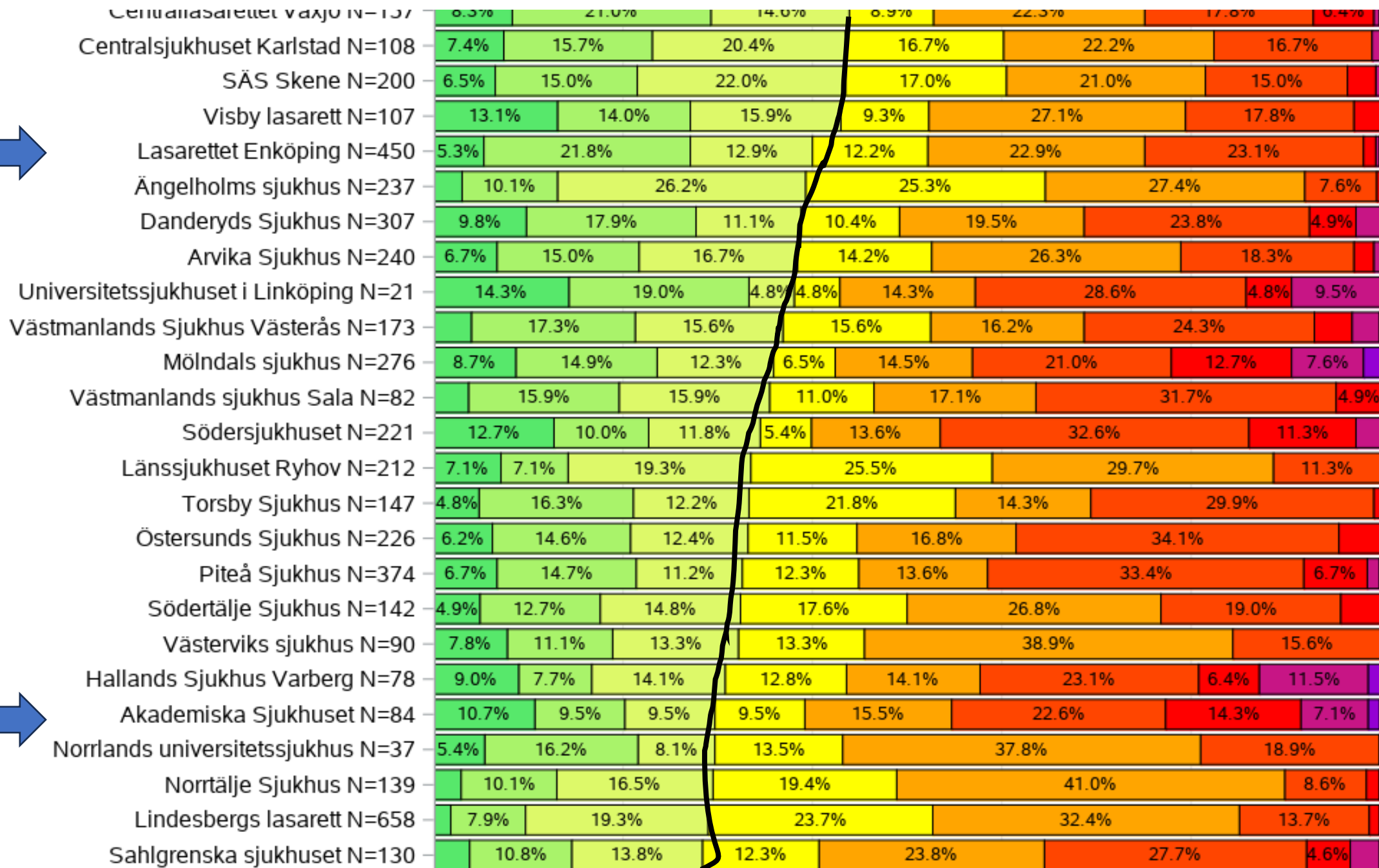
På opsidan – hur står det till med jämlikheten? Ner en nivå till från Region till Sjukhus

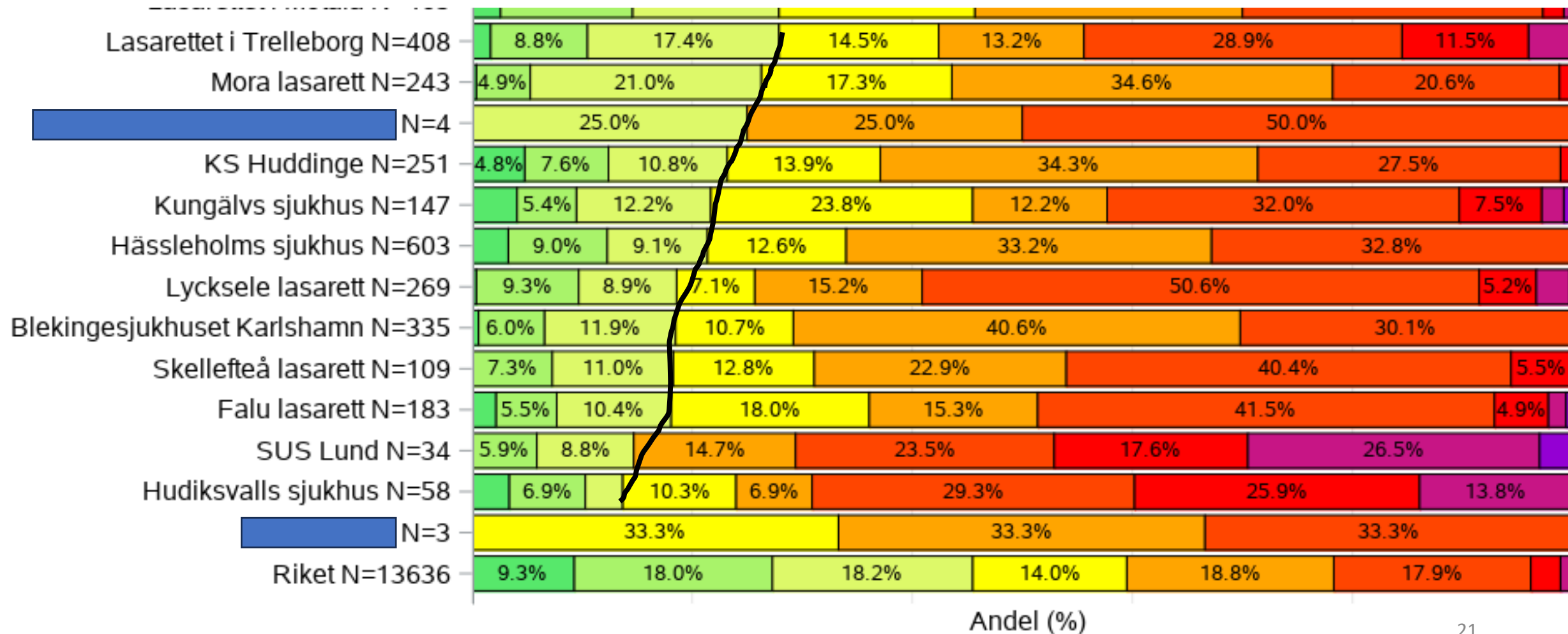
Sjukhus med kortast väntetider - höftprotes

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
Urval: Operationer enligt SPORs definition i åtgärds-kategorin NFB (se fotnot), 2024-01-01 till 2024-12-31

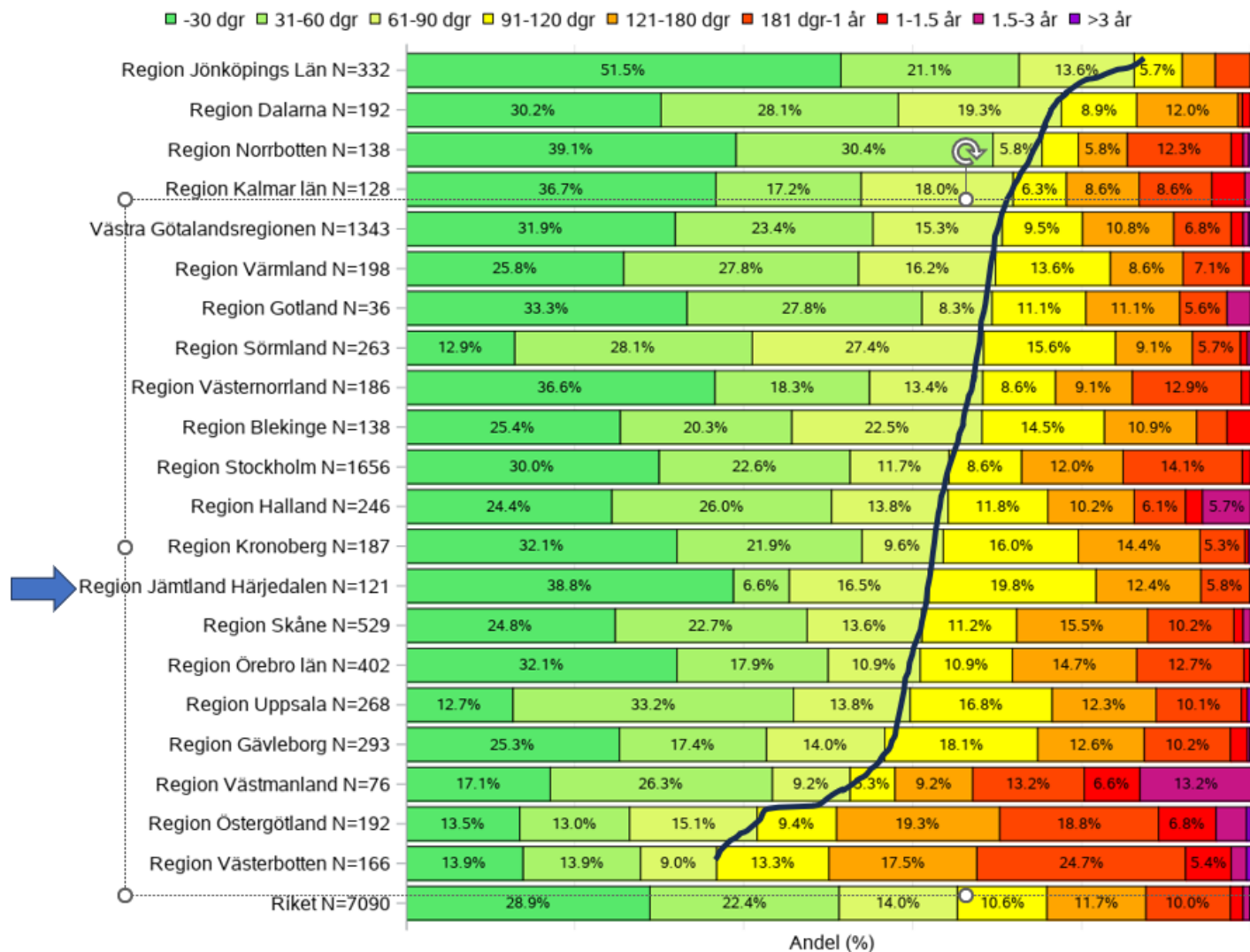
Sjukhus med längst väntetider - höftprotes

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
Urval: Operationer med operationskod JKA21, 2024-01-01 till 2024-12-31

Diagnos ställd

- Geografiskt har vi inte en jämlik vård i Sverige
- Brist på uthållig tillgänglighet av operationsresurs?
- Hur kan vi ha så här stora skillnader?

Är det ditt postnummer som avgör väntetiden?

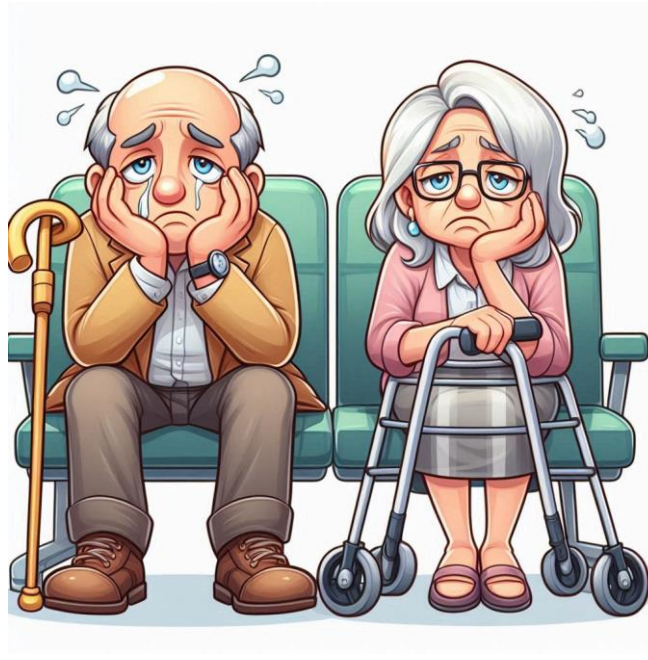
IS ACCESS TO SURGERY
A POSTCODE LOTTERY?

THE ROYAL COLLEGE OF SURGEONS OF ENGLAND

The screenshot shows the website for Svenska Postkodlotteriet. At the top, there is a navigation bar with the logo and menu items: 'Erbjudanden', 'Lotteriet', 'Vinster', 'Vinnare', and 'Välge'. Below the navigation bar, the text 'Start > Om oss > Postcode Lottery Group' is visible. The main content area features a grey box with the title 'Postcode Lottery Group' and a paragraph: 'Svenska Postkodlotteriet är en del av Postcode Lottery Group. Det första lotteriet startades i Nederländerna 1989 och konceptet finns idag i fem länder.' Below this text is a green map of Europe with five lottery logos placed over different countries: 'NORSKE POSTKODE LOTTERIE' (Norway), 'SVENSKA POSTKOD LOTTERIET' (Sweden), 'PEOPLE'S POSTCODE LOTTERY' (UK), 'NATIONALE POSTCODE LOTERIJ' (Netherlands), and 'DEUTSCHE POSTCODE LOTTERIE' (Germany). A small logo for 'VRIENDEN LOTERIJ' is also present.

På opsidan – Benchmarking Andra aspekter på Sjukhus-nivå

Primär höftprotes

En aspekt till Benchmark

www.spor.se

Sjukhus	Fart - Operation	Fart - Total patienttid	Fart - Förberedelse	Fart - Avveckling	Antal OP	Medel - Operationstid [min]	Riket
Capio Arthro Clinic Sophiahemmet	163 %	222 %	355 %	295 %	544	53	86
Hässleholms sjukhus	151 %	122 %	105 %	103 %	776	52	79
Västmanlands sjukhus Sala	135 %	122 %	108 %	127 %	236	61	83
Oskarshamns sjukhus	133 %	126 %	123 %	112 %	123	66	88
Lasarettet Ljungby	133 %	115 %	107 %	93 %	168	63	84
Bollnäs sjukhus	132 %	132 %	125 %	166 %	532	65	86
Carlanderska sjukhuset	132 %	150 %	177 %	159 %	870	63	84
Västmanlands Sjukhus Västerås	131 %	105 %	87 %	95 %	487	71	94
Centrallasarettet Växjö	128 %	116 %	109 %	102 %	341	66	85
Lasarettet Enköping	128 %	122 %	111 %	143 %	605	65	83
Lasarettet i Motala	126 %	136 %	180 %	93 %	607	70	88
Centralsjukhuset Kristianstad	126 %	112 %	106 %	95 %	220	66	83
Ängelholms sjukhus	125 %	108 %	96 %	101 %	313	65	81
Blekingesjukhuset Karlshamn	123 %	115 %	117 %	88 %	431	71	88
Akademiska Sjukhuset	114 %	98 %	93 %	76 %	442	78	88
Kullbergsgka sjukhuset	111 %	115 %	120 %	116 %	512	77	86
Mora lasarett	110 %	115 %	120 %	119 %	465	79	87
SkaS Lidköping	108 %	110 %	109 %	122 %	568	82	89
Helsingborgs lasarett	108 %	99 %	97 %	83 %	245	78	84
Norrhälje Sjukhus	107 %	109 %	108 %	118 %	252	81	86
Sunderby Sjukhus	106 %	109 %	108 %	125 %	257	83	88
SkaS Skövde	106 %	100 %	95 %	103 %	279	82	86
Södertälje Sjukhus	105 %	113 %	122 %	117 %	274	86	90
Sahlgrenska sjukhuset	105 %	112 %	108 %	177 %	171	78	82
Örnsköldsviks sjukhus	105 %	113 %	113 %	153 %	285	83	87
Hallands Sjukhus Halmstad	104 %	110 %	115 %	114 %	300	81	85
Gävle Sjukhus	104 %	111 %	124 %	100 %	386	84	87
Karlskoga lasarett	104 %	105 %	106 %	106 %	163	80	83

Opkod+ Akut/Elektiv	Text (KVÅ)	Antal OP
NFB49-Elektiv	Primär total höftledsplas...	9 523
NFB19-Akut	Primär halv- eller delprot...	6 402
NFB29-Elektiv	Primär total höftledsplas...	5 525
NFB39-Elektiv	Primär total höftledsplas...	2 326
NFB49-Akut	Primär total höftledsplas...	2 108
NFB39-Akut	Primär total höftledsplas...	123
NFB19-Elektiv	Primär halv- eller delprot...	51
Totalt		26 098

Längst optid NFB – Primära höftproteser 2024-01-01 till 2025-04-30

	86 %	102 %	138 %	92 %	410	102	88	180
Länssjukhuset Ryhov	86 %	102 %	138 %	92 %	410	102	88	180
Östersunds Sjukhus	86 %	94 %	101 %	102 %	427	98	84	196
Torsby Sjukhus	85 %	100 %	117 %	126 %	250	99	85	178
Falu lasarett	83 %	95 %	122 %	83 %	433	104	86	194
Vrinnevisjukhuset i Norrköping	82 %	93 %	103 %	116 %	439	108	88	198
Universitetssjukhuset i Linköping	81 %	96 %	114 %	101 %	255	101	82	198
KS Huddinge	81 %	83 %	85 %	85 %	450	107	86	222
Visby lasarett	80 %	96 %	124 %	99 %	190	109	87	190
Lycksele lasarett	79 %	87 %	96 %	95 %	390	108	85	205
Lasarettet i Ystad	77 %	91 %	106 %	107 %	170	107	83	209
Hudiksvalls sjukhus	76 %	88 %	99 %	101 %	203	110	84	212
KS Solna	76 %	82 %	92 %	75 %	52	115	87	237
Skellefteå lasarett	73 %	88 %	109 %	108 %	257	118	86	207
Norrlands universitetssjukhus	63 %	84 %	116 %	113 %	189	130	82	221
Totalt	101 %	104 %	107 %	105 %	26 098	84	86	176

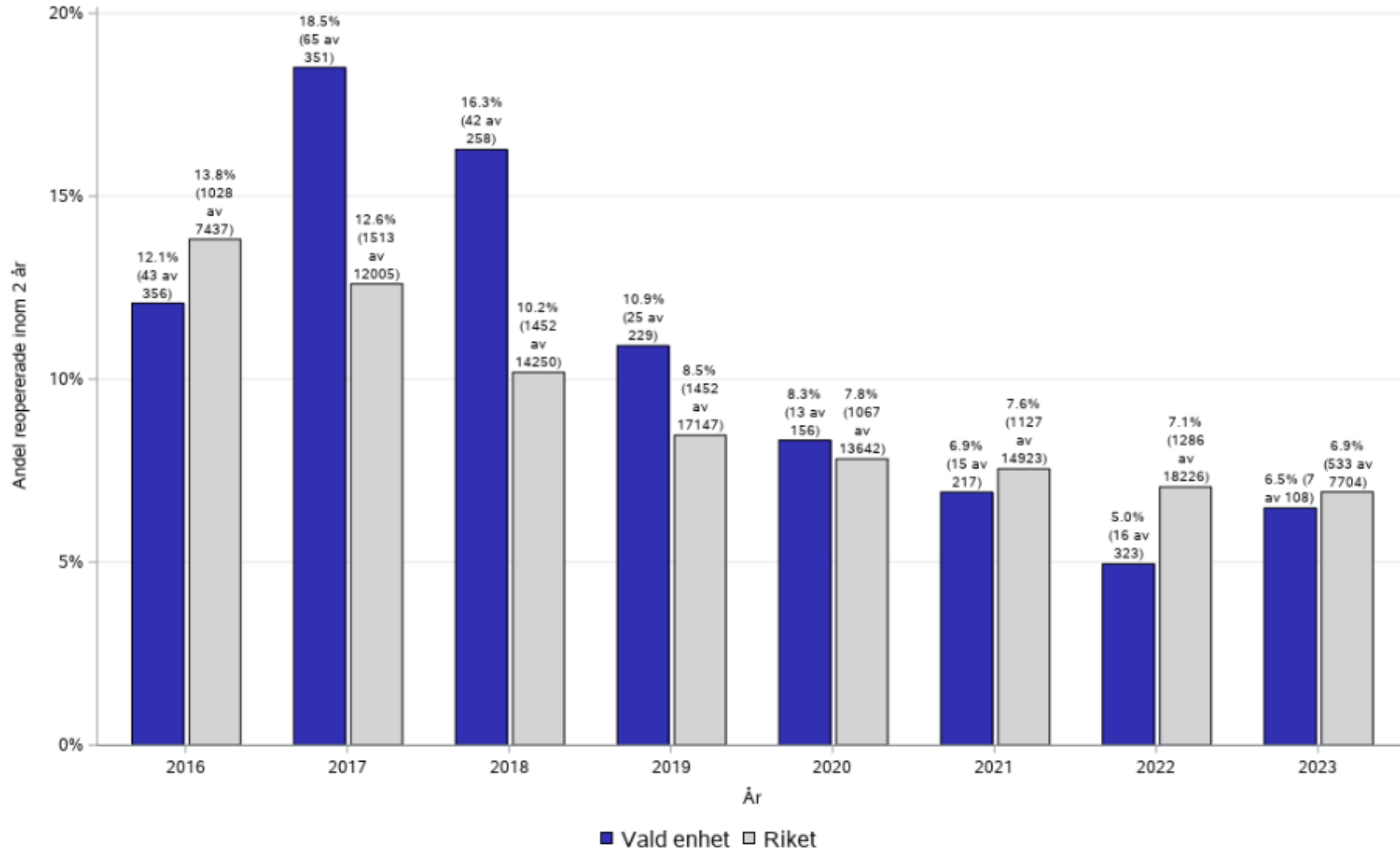
Vad händer med vårdköerna om den undre halvan sjukhus skulle operera lika snabbt som genomsnittet?

- Detta motsvarar en produktionsökning på 10 % till 14 % beroende på ingrepp
- Hur lång tid innan kön är borta

	Medelväntetid 2021 (dagar)	Produktions- ökning	Hur lång tid innan kön är borta?
Knä	223	10%	6 år
Höft	162	10%	4,5 år
Lap-galla	109	13%	2,5 år
Ljumskbräck	124	14%	2,5 år

Andel reoperationer inom 2 år efter NFB per år

Urval: Falu lasarett, 2016-01-01 till 2023-05-11, operationer enligt SPORs definition (se fotnot)

Observera att gruppering gjorts på datum för indexoperation

Du är här: [Startsida](#) / [Om SPOR](#) / [Publika rapporter](#)

Publika rapporter

Här kan du ta del av registrets öppna rapporter som visar data från operationer i Sverige.

Väntetid – vanliga

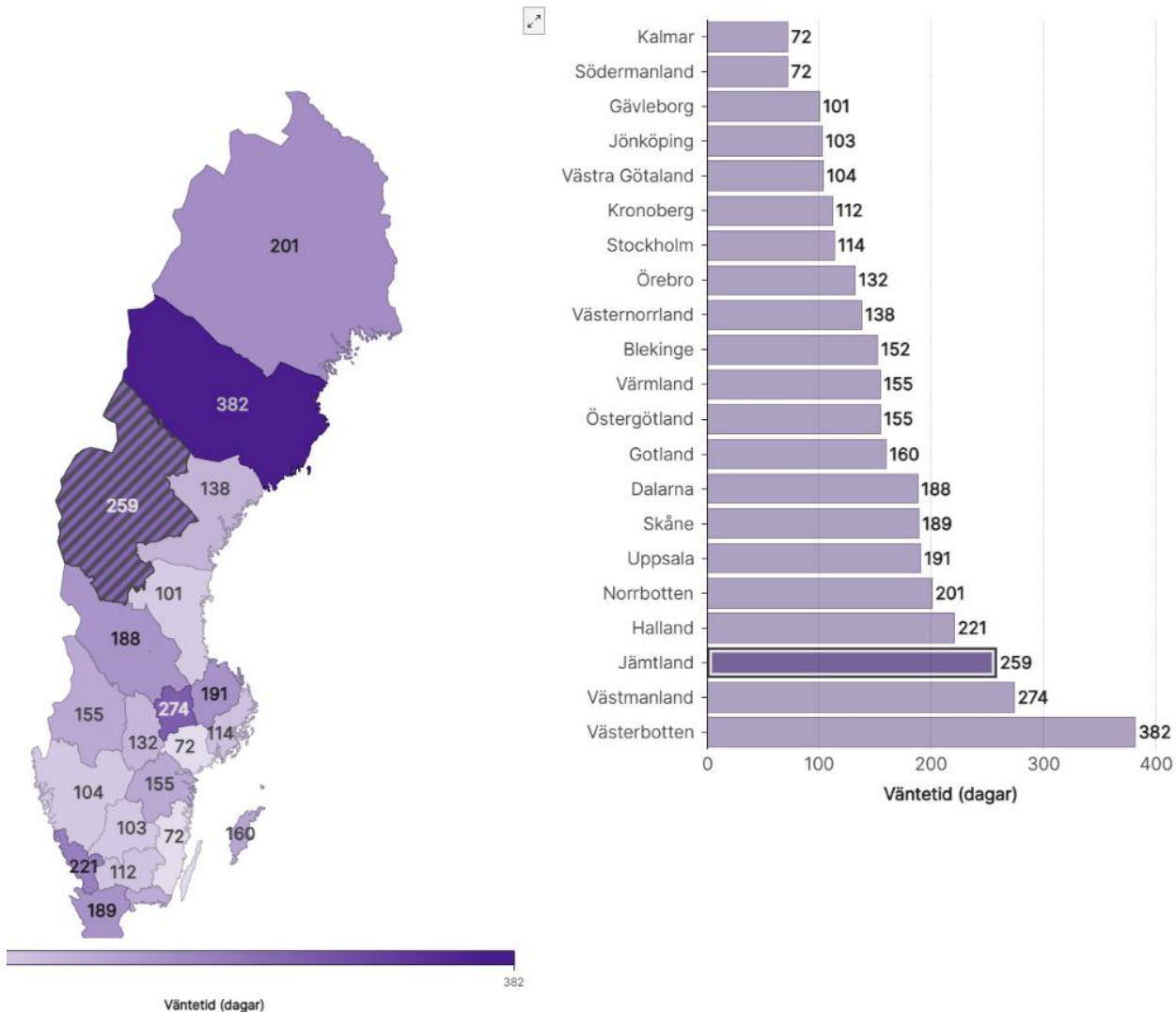
Väntetid- 13 vanligaste operationerna

Väntetider

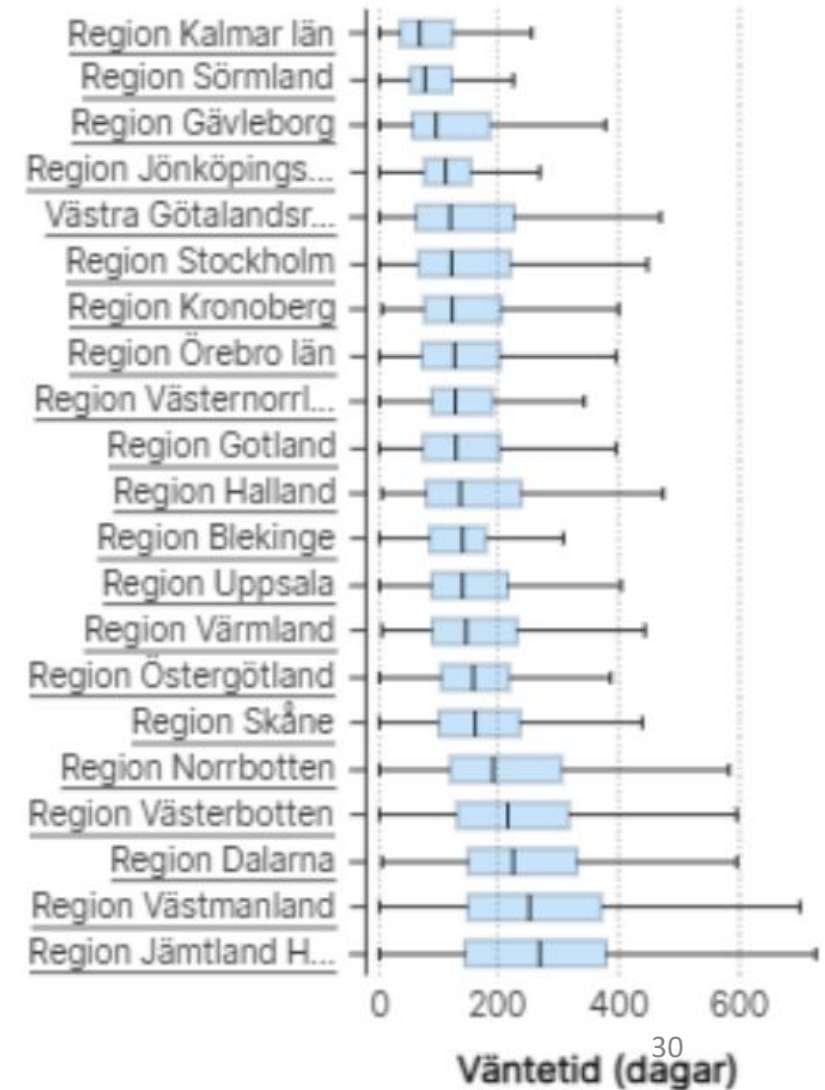
Visar hur länge man får vänta på en operation.

Låt oss följa Jämtland 2024 - Knäprotes primära Väntetider i median dagar.

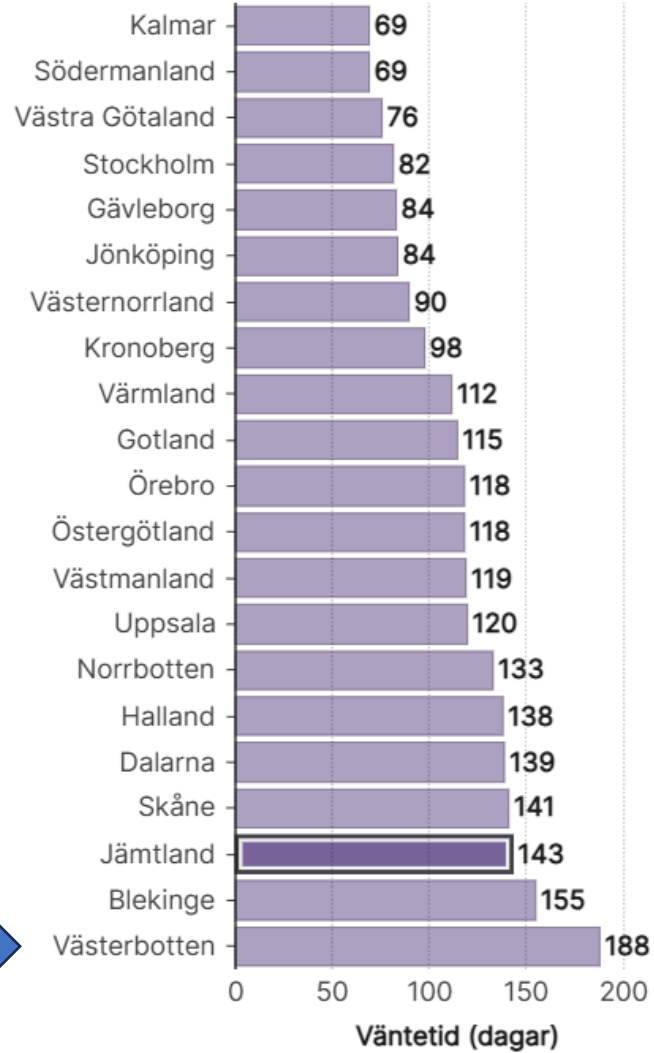
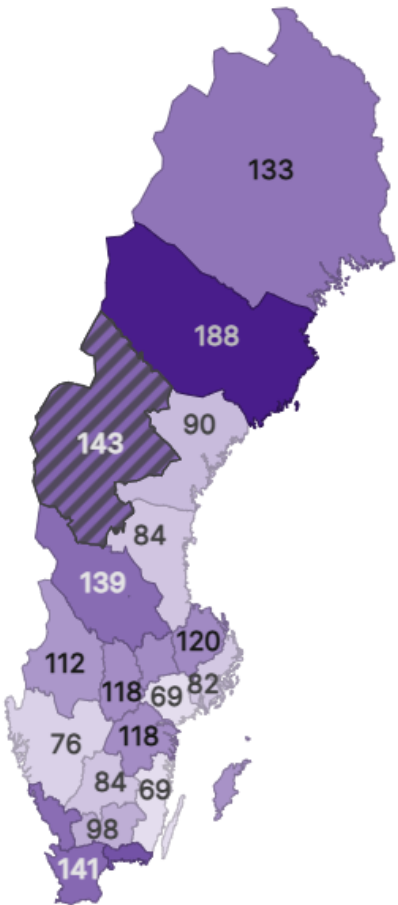
Median 259 dagar i Jämtland , 382 i V-botten – 72 i Kalmar och Södermanland

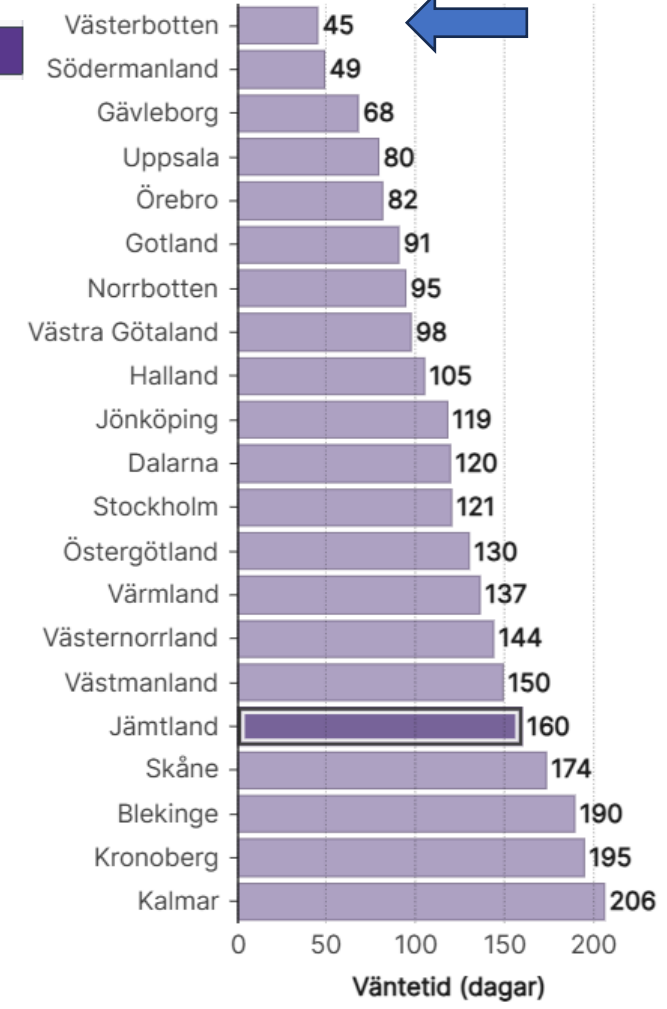
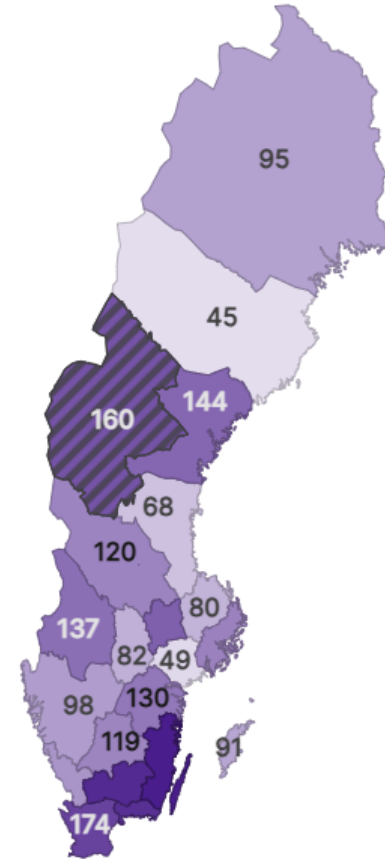
Vårdgivare

Höftprotes

Framfall

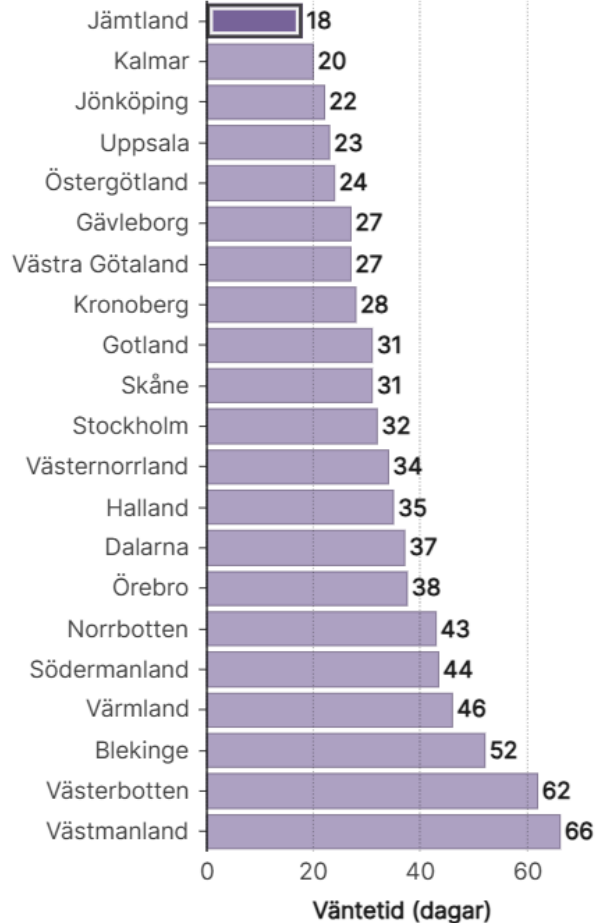
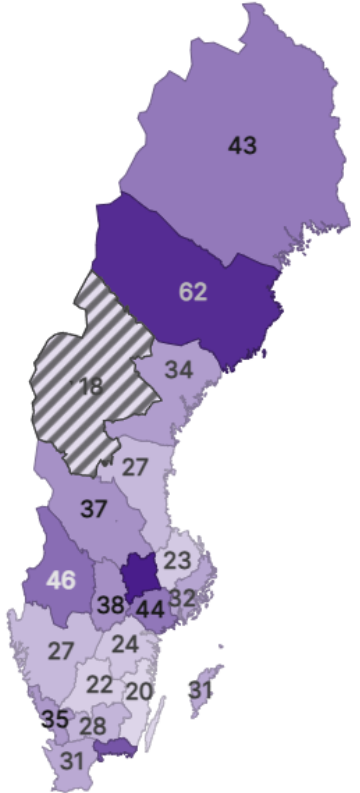
Väntetid (dagar)

188

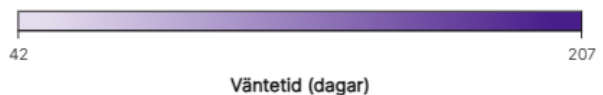
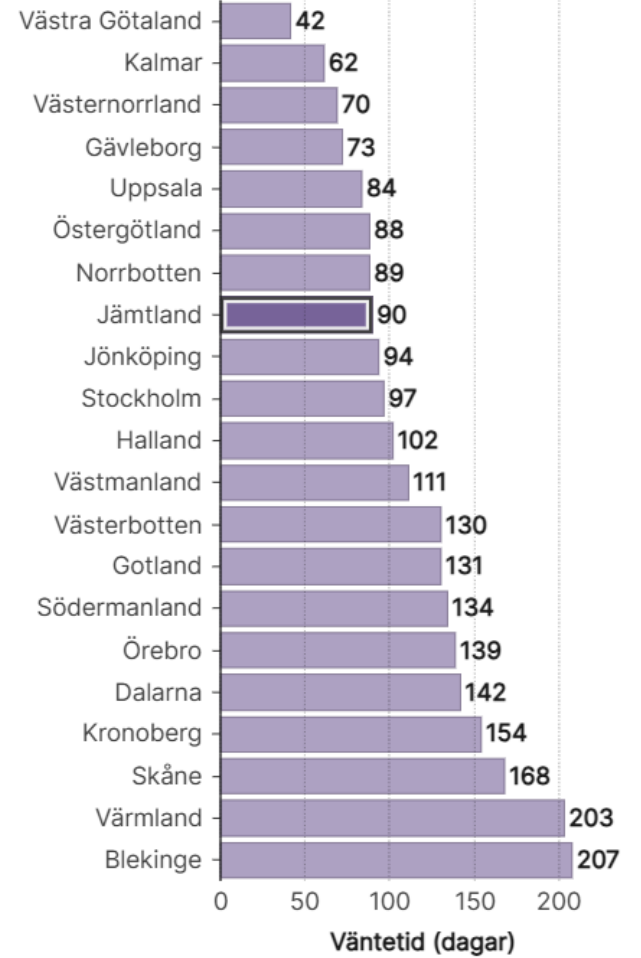
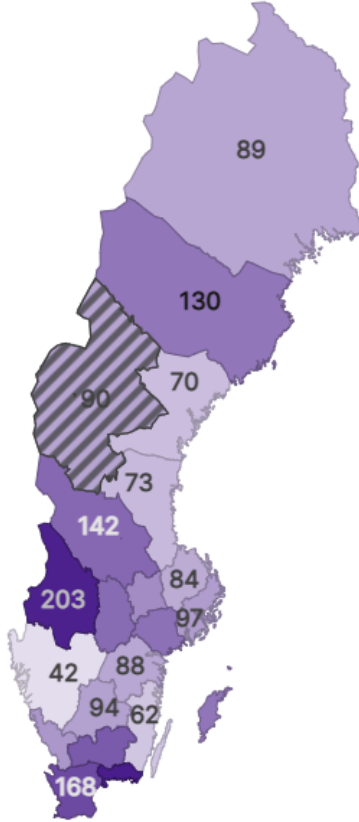
Väntetid (dagar)

206

Njursten

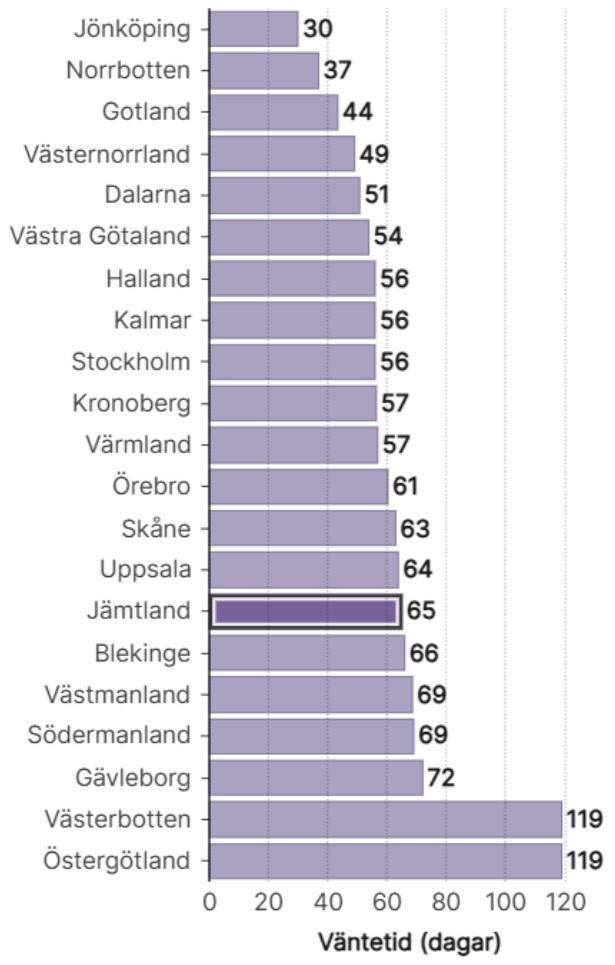
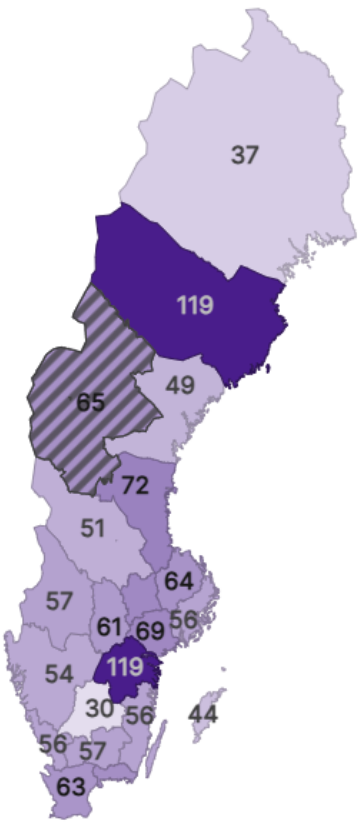

Prostata - godartad

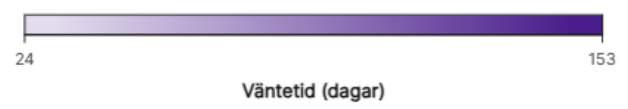
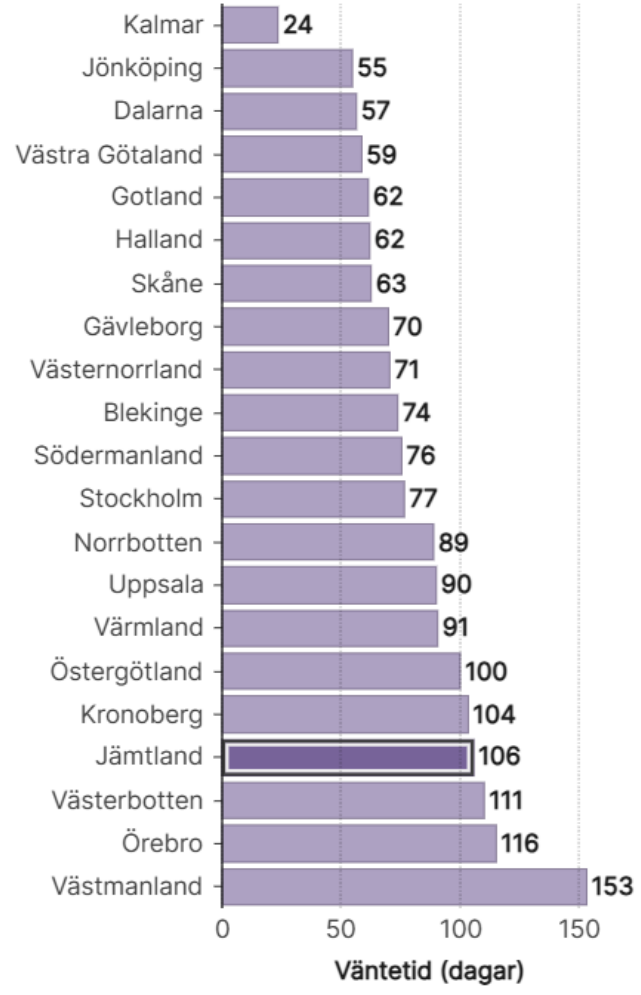
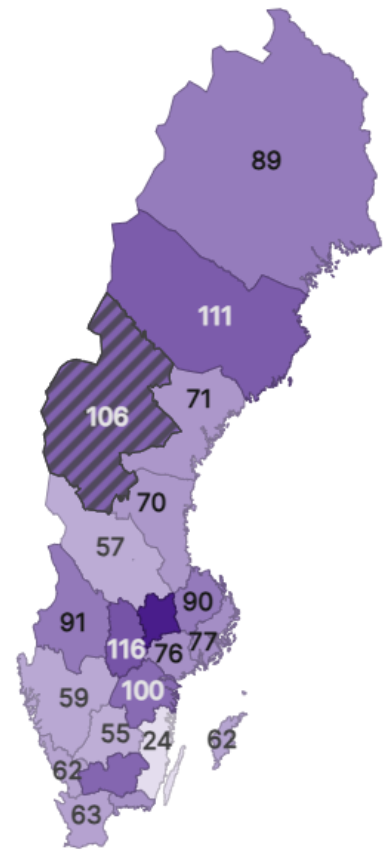

VC Ulrika Östberg
Östersund

Gallblåsa

Ljumskråck

Sjukvård

Vårdköutredare vill prioritera tre operationer – och stoppa en

Publicerad: 20 januari 2025, 11:19

- Höftproteser
 - Framfall
 - Grå Starr
-
- 2025-01-20
 - Dagens samhälle

Anna Nergårdh lämnar över sin utredning till sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson (KD).
Foto: Lars Schröder/TT

Som en del i ett större uppdrag lämnade regeringens särskilda utredare Anna Nergårdh under måndagen förslag till engångsinsatser för att korta vårdköerna.

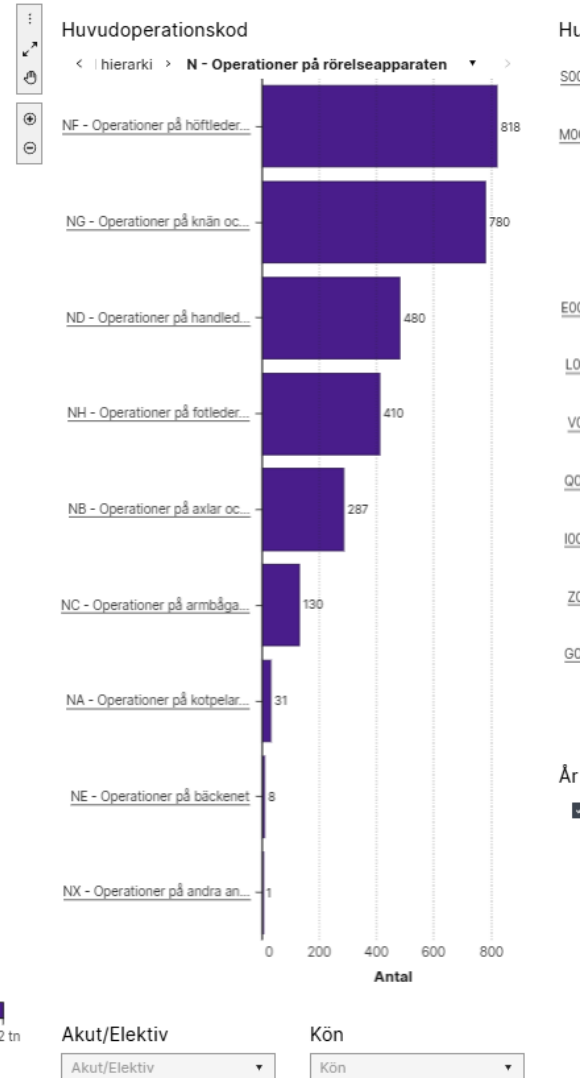
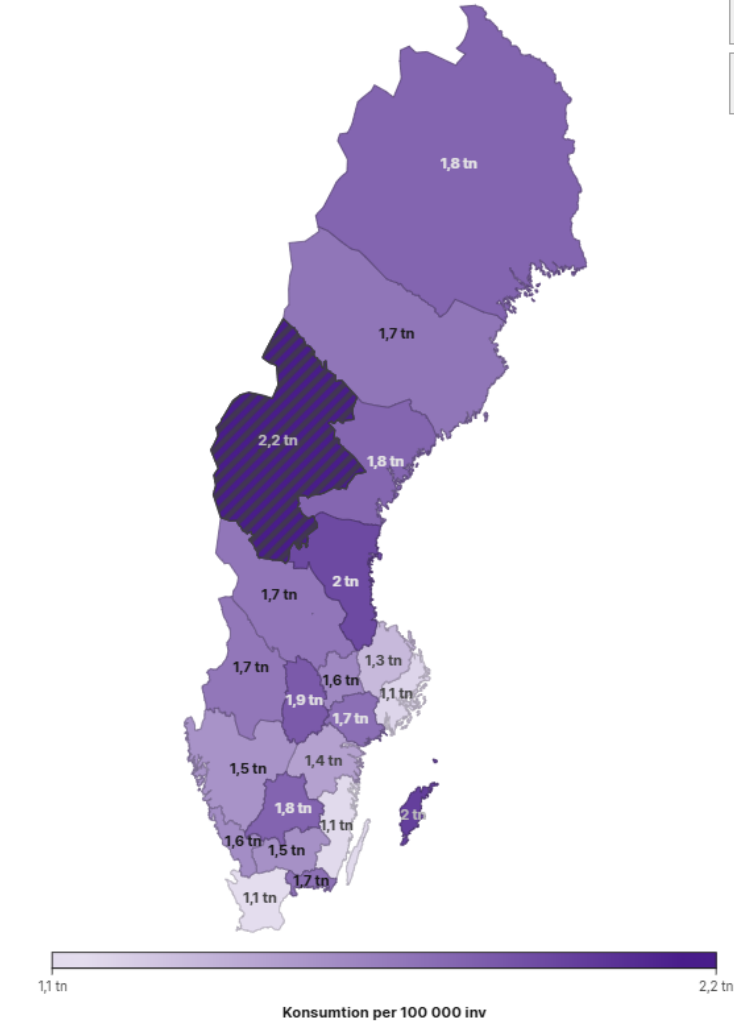
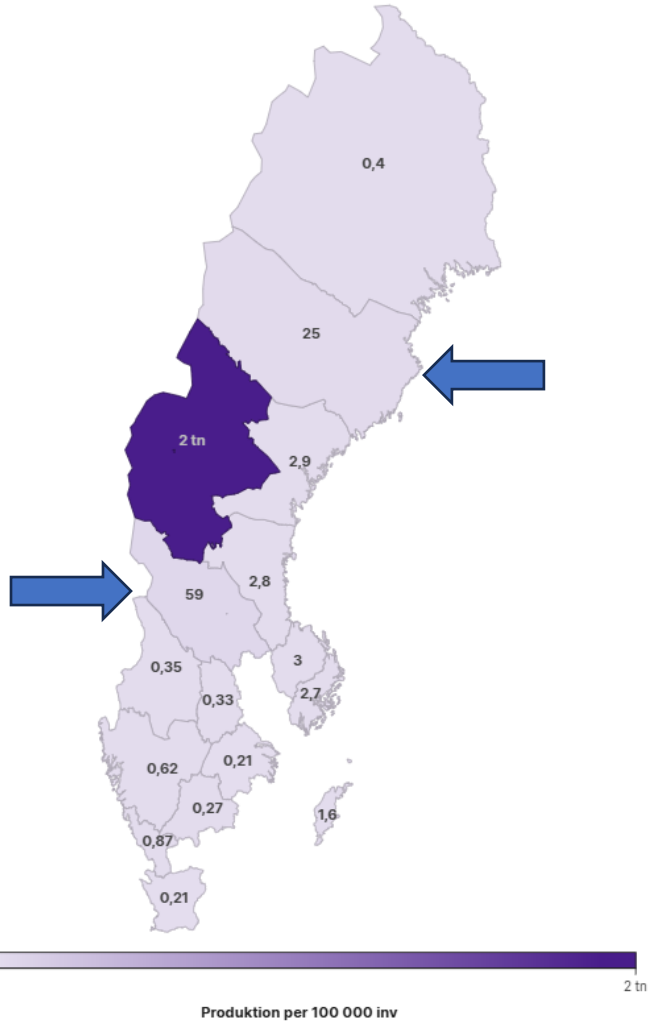
All ortopedi i Jämtland 2024. Vilka regioner hjälper till? Det är Dalarna och Västerbotten

Produktion Konsumtion

Filter: N - Operationer på rörelseapparaten × 2024 × SE-23 ×

Produktion

Konsumtion

Primära höftoperationer i Gästrikland 2024

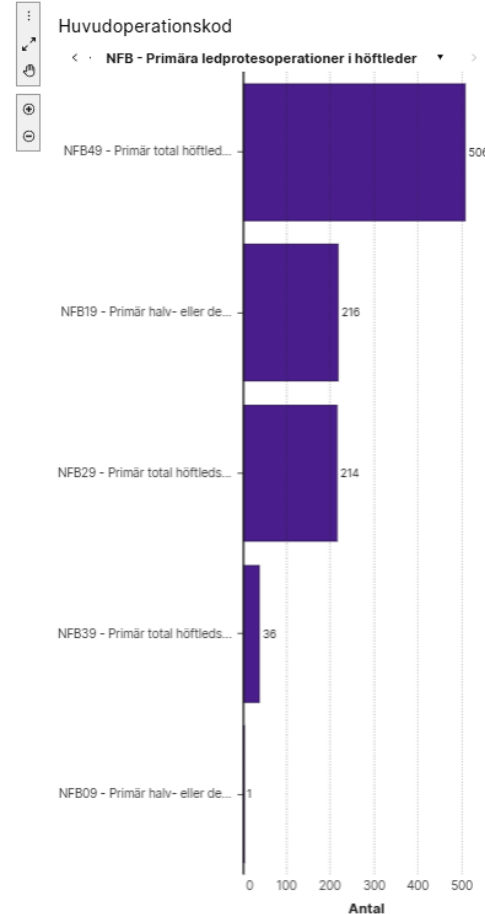
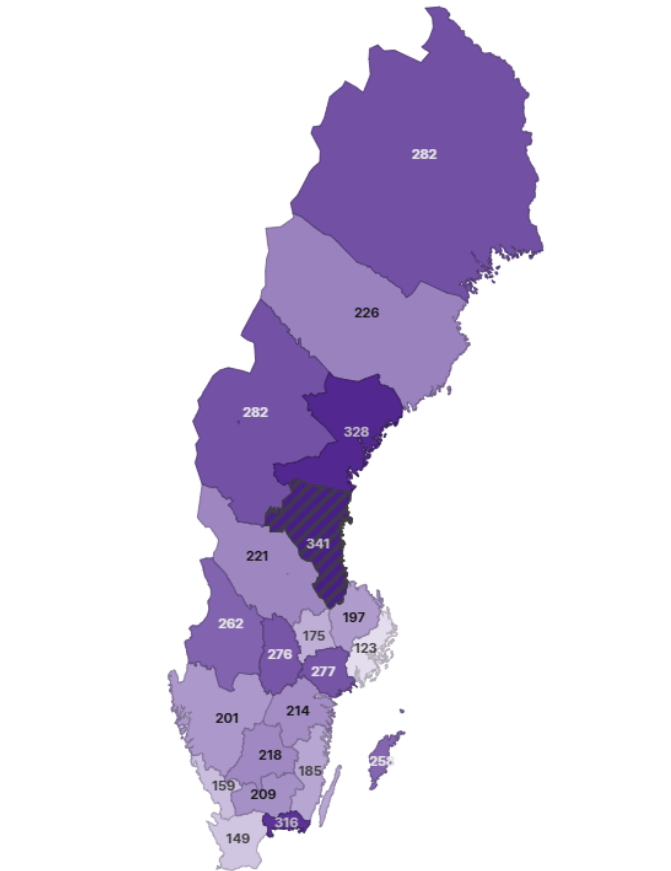
341 per 100.000 inv. Dalarna hjälper till.

Produktion Konsumtion

Filter: 2024 x N - Operationer på rörelseapparaten; NF - Operationer på höftl... x SE-21 x

Produktion

Konsumtion

Akut/Elektiv

Akut/Elektiv

Kön

Kön

Nu tas flera steg mot en nationell vårdförmedling som ska korta väntetiderna

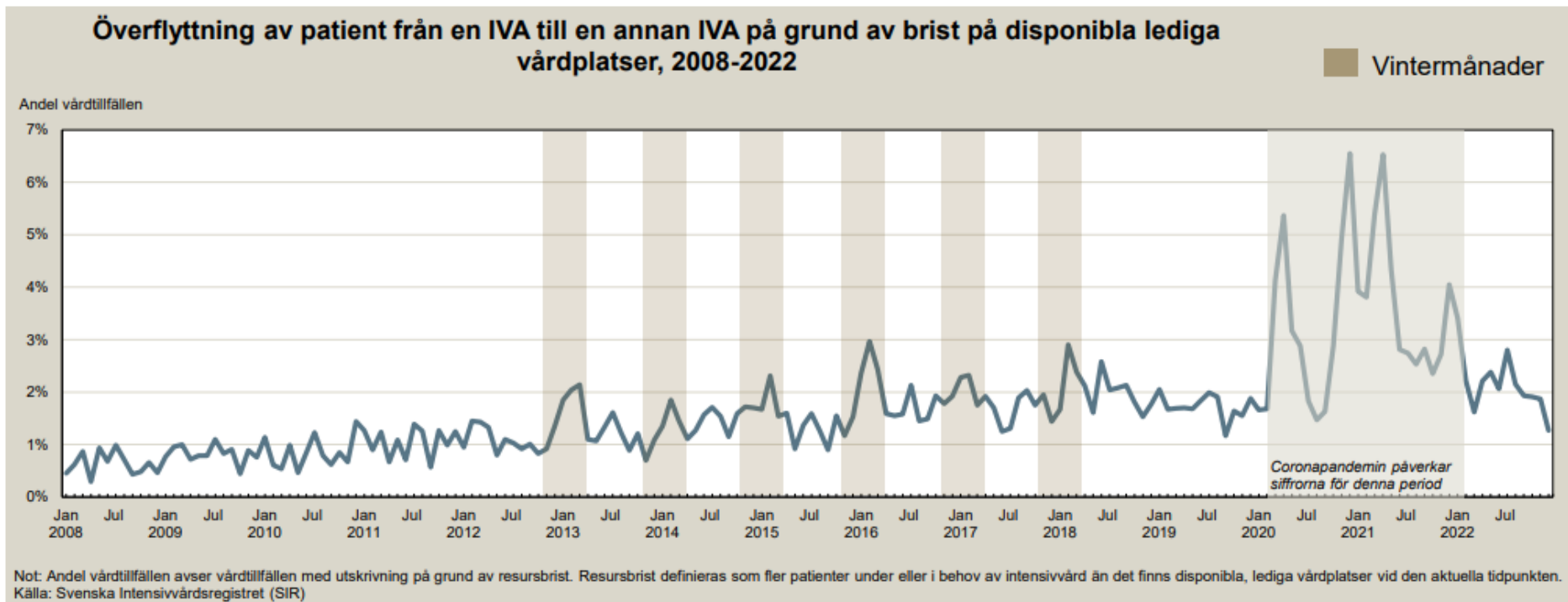
23 juni 2023

- Väntetiderna och väntelängerna i Sverige måste kortas. De initiativ som vi nu tar mot en nationell vårdförmedling kommer att bidra till att stärka regionernas samarbete så att fler patienter kan få vård snabbare, säger sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson.

Foto: Ninni Andersson/Regeringskansliet

Utmaningarna ses också på IVA, där överflyttning på grund av resursbrist blivit vanligare

Överflyttningar från en IVA till en annan IVA har blivit vanligare sedan 2008, även sett till en tidsperiod före coronapandemin. Tydliga toppar ses under vintermånaderna, vilket troligen förklaras av ett ökat vårdbehov under dessa perioder.

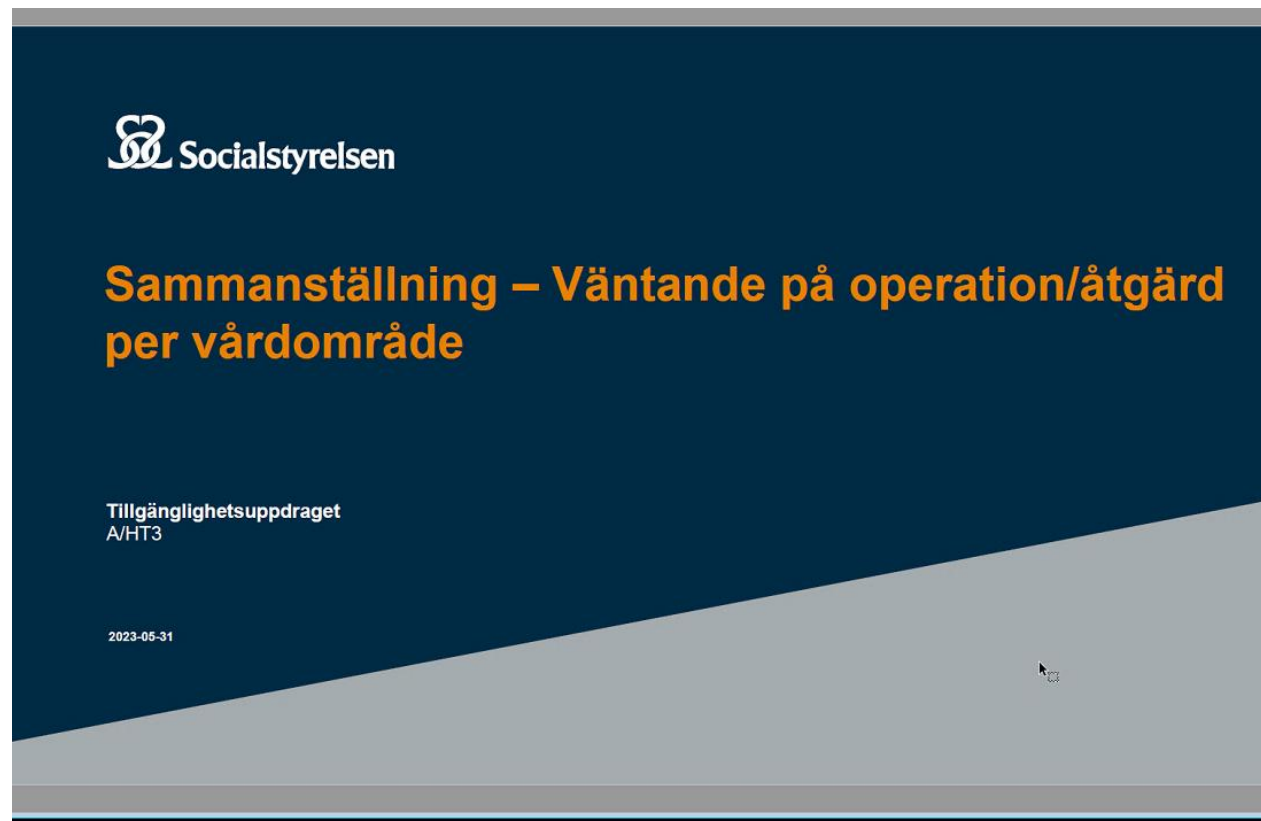
Etiska övervägande – vilka operationer ger mest patientlidande av att vänta? 2023-05-31

Prioriterar i första hand

Bröstcancer

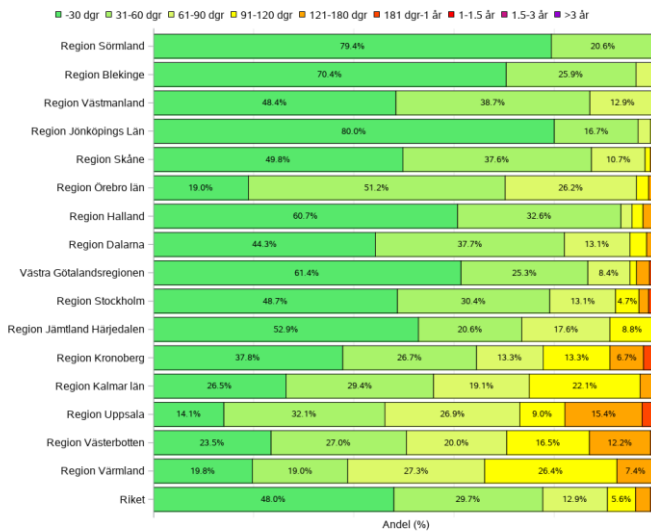
Prostatacancer

Coloncancer

The image shows the cover of a report from Socialstyrelsen. The title is 'Sammanställning – Väntande på operation/åtgärd per vårdområde'. Below the title, it says 'Tillgänglighetsuppdraget A/HT3' and the date '2023-05-31'. The cover has a dark blue background with a light grey diagonal shape at the bottom.

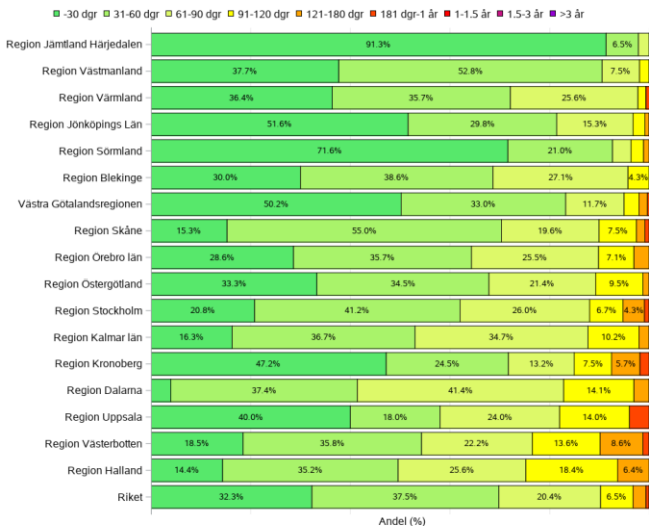
Figur 1. Fördelning av väntelider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod KEC01. Se fotnot., 2020-01-01 till 2020-12-31

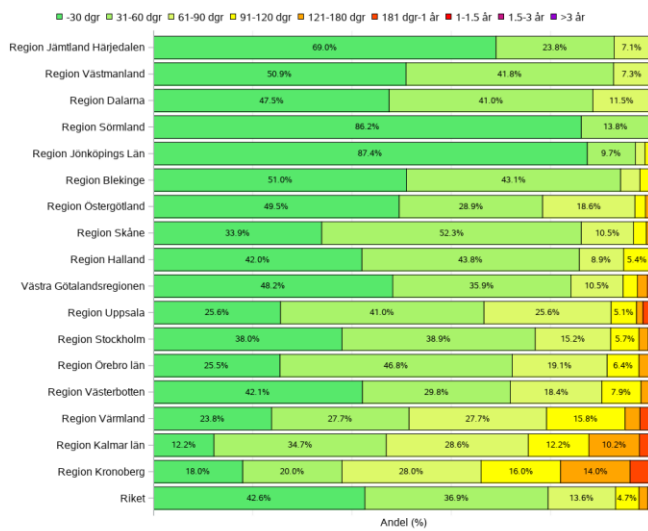
2020

2022

Figur 1. Fördelning av väntelider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod KEC01. Se fotnot., 2022-01-01 till 2022-12-31

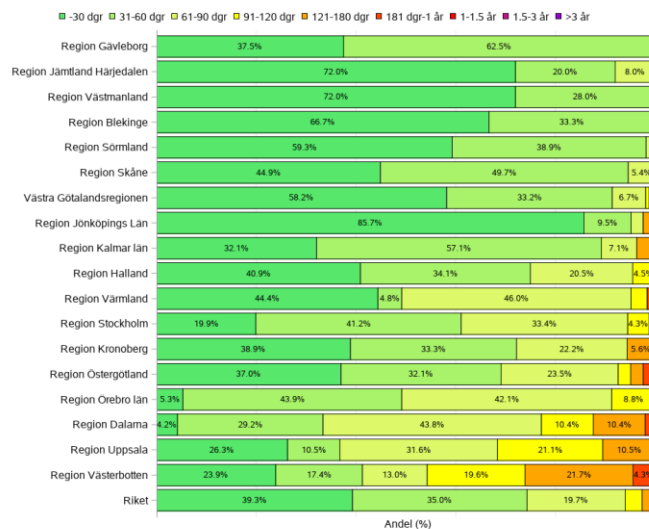
Figur 1. Fördelning av väntelider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod KEC01. Se fotnot., 2021-01-01 till 2021-12-31

2021

2023

Figur 1. Fördelning av väntelider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod KEC01. Se fotnot., 2023-01-01 till 2023-05-17

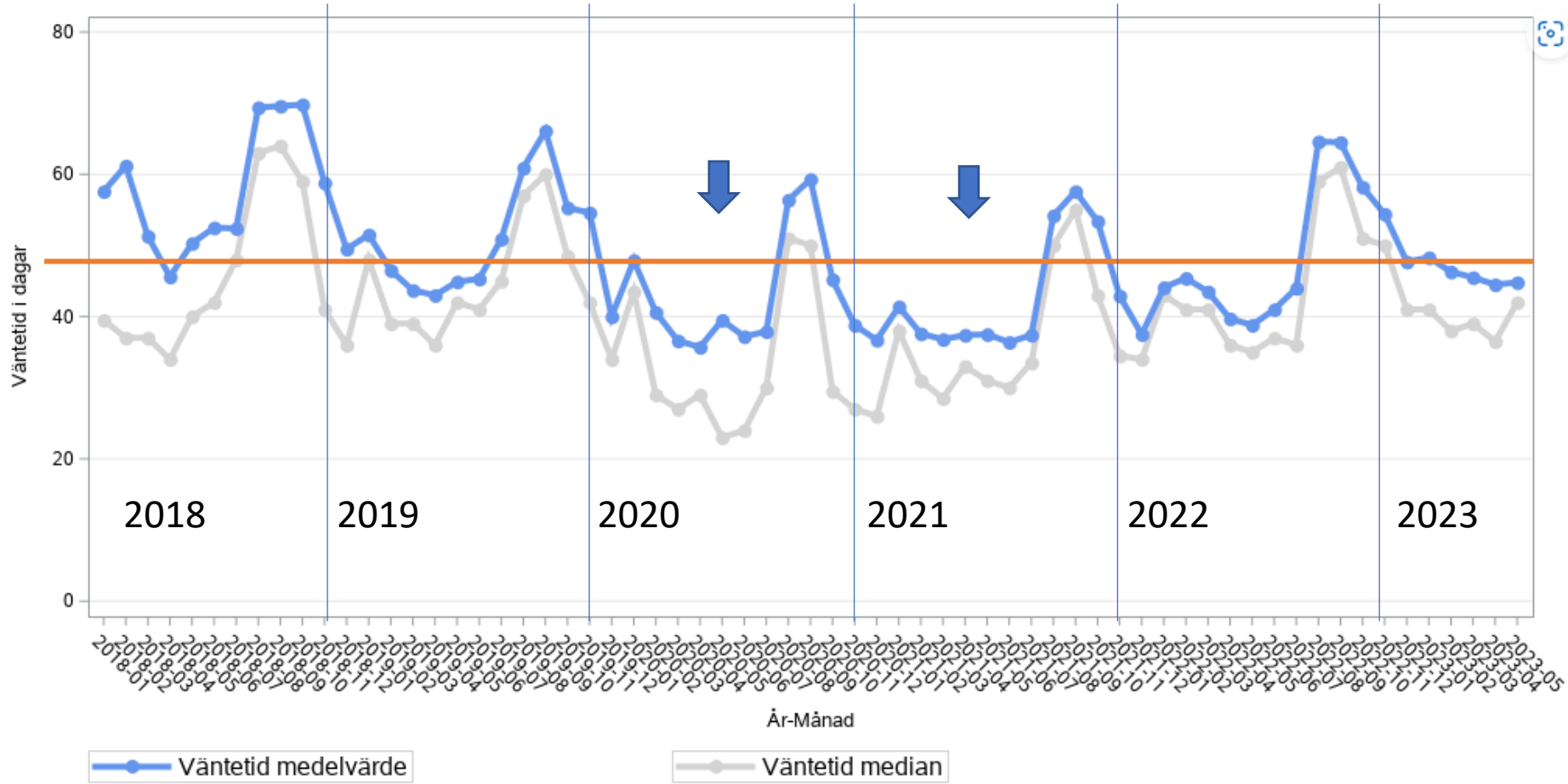
9. KEC01 Prostata-cancer 2020

till

2023

Figur 3. Rikets trend för medel- och medianväntetid i dagar för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod KEC01 Se fotnot., 2023-01-01 till 2023-05-17

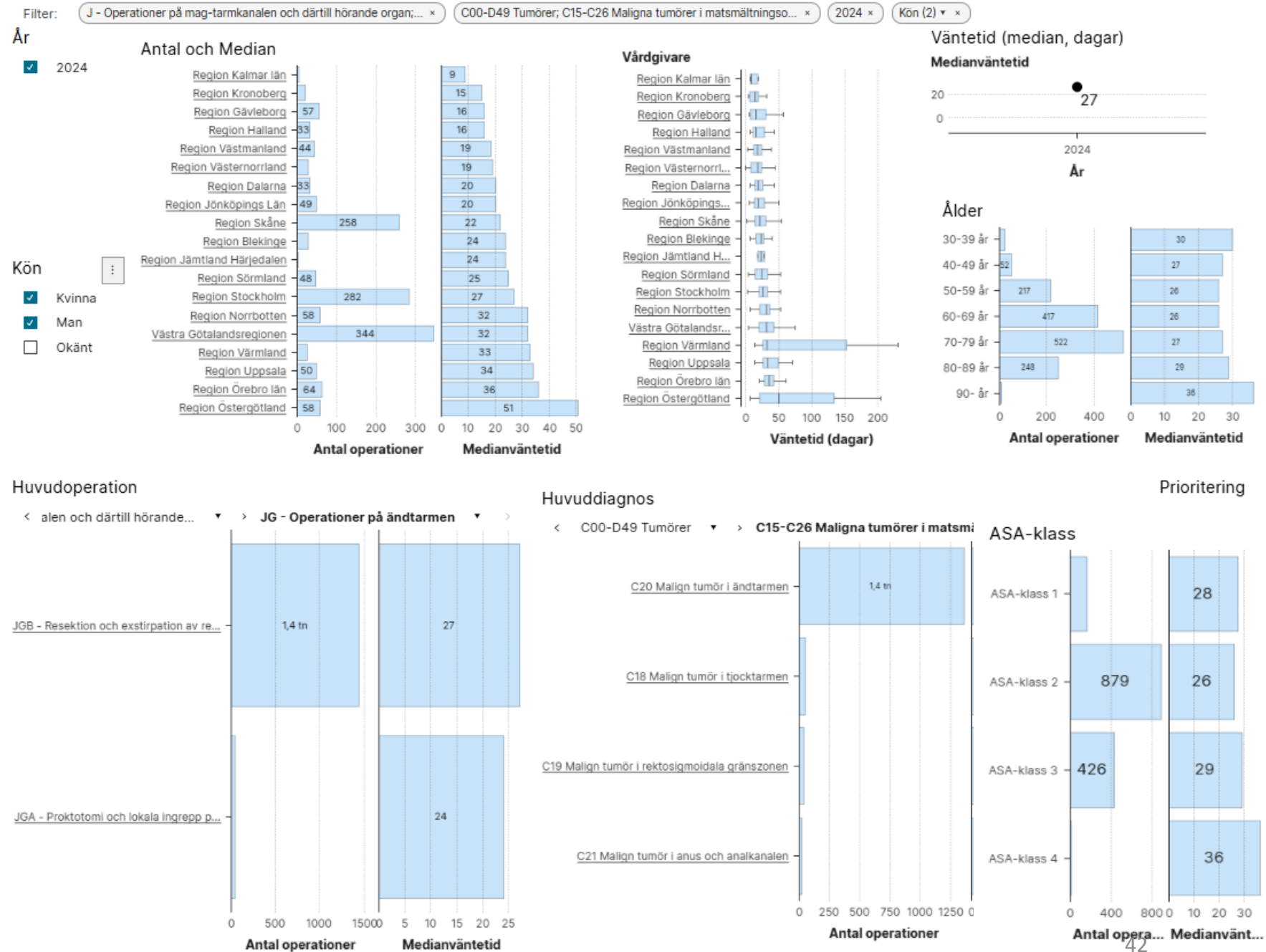

9.
 KEC01
 Prostata-
 cancer

OBS
 Pilar
 2020
 och
 2021

Rektalcancer JGB

- Väntetid
9 till 51 dagar
- Störst spridning
i Värmland
och Östergötland
- ASA-klass 3 o 4
längre VT.
- Ålder 90 år + 6dag

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod HAB40. Se fotnot., 2020-01-01 till 2020-12-31

2020

2022

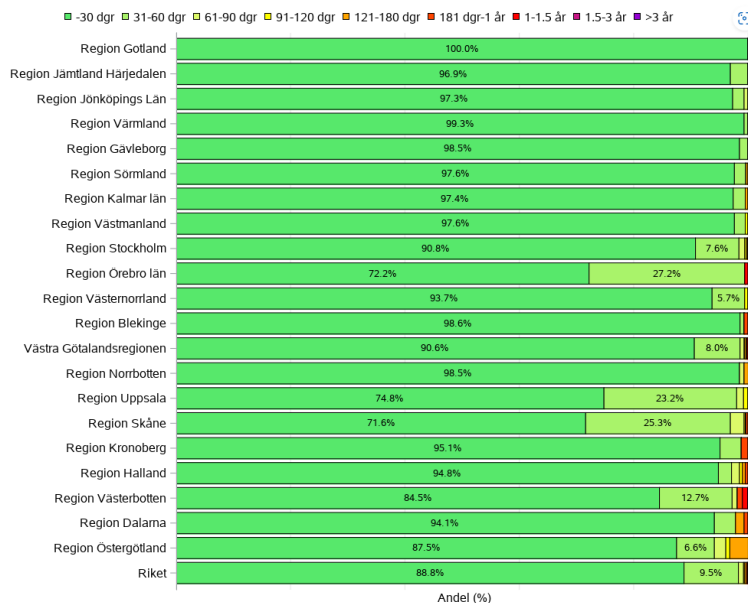
Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod HAB40. Se fotnot., 2021-01-01 till 2021-12-31

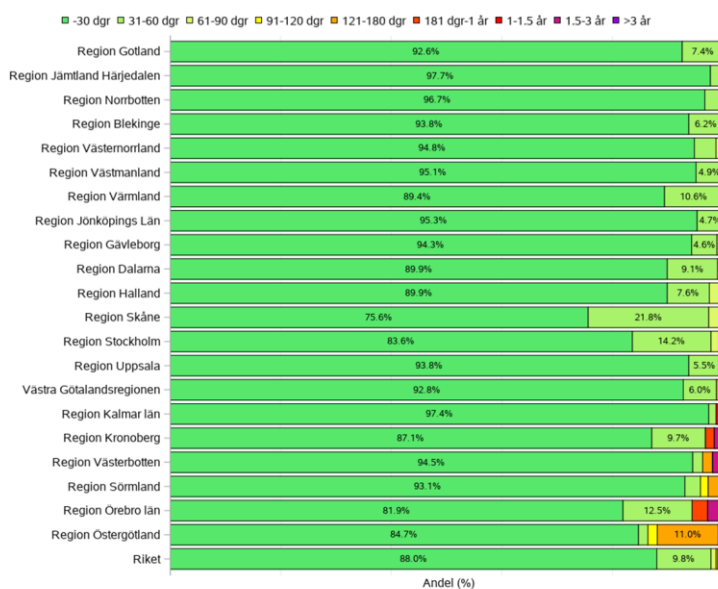
2021

2023

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod HAB40. Se fotnot., 2021-01-01 till 2021-12-31

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
 Urval: Operationer enligt SPORs definition och har operationskod HAB40. Se fotnot., 2023-01-01 till 2023-05-17

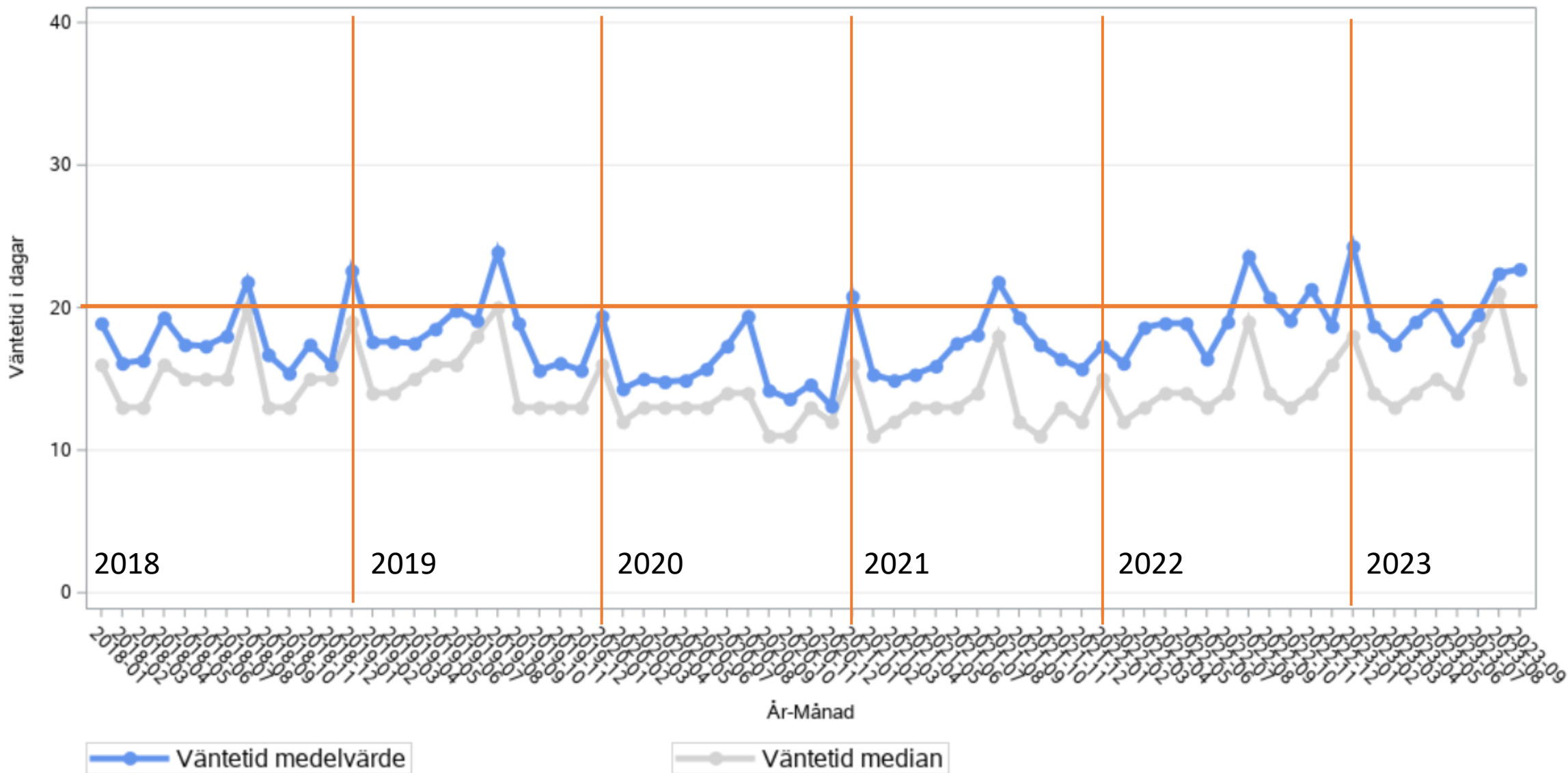
10. Bröstcancer HAB40 Resektion av bröstkörtel 2020 – 2023

Så här ser jämlik vård ut!

Figur 3. Rikets trend för medel- och medianväntetid i dagar för genomförda elektiva operationer.

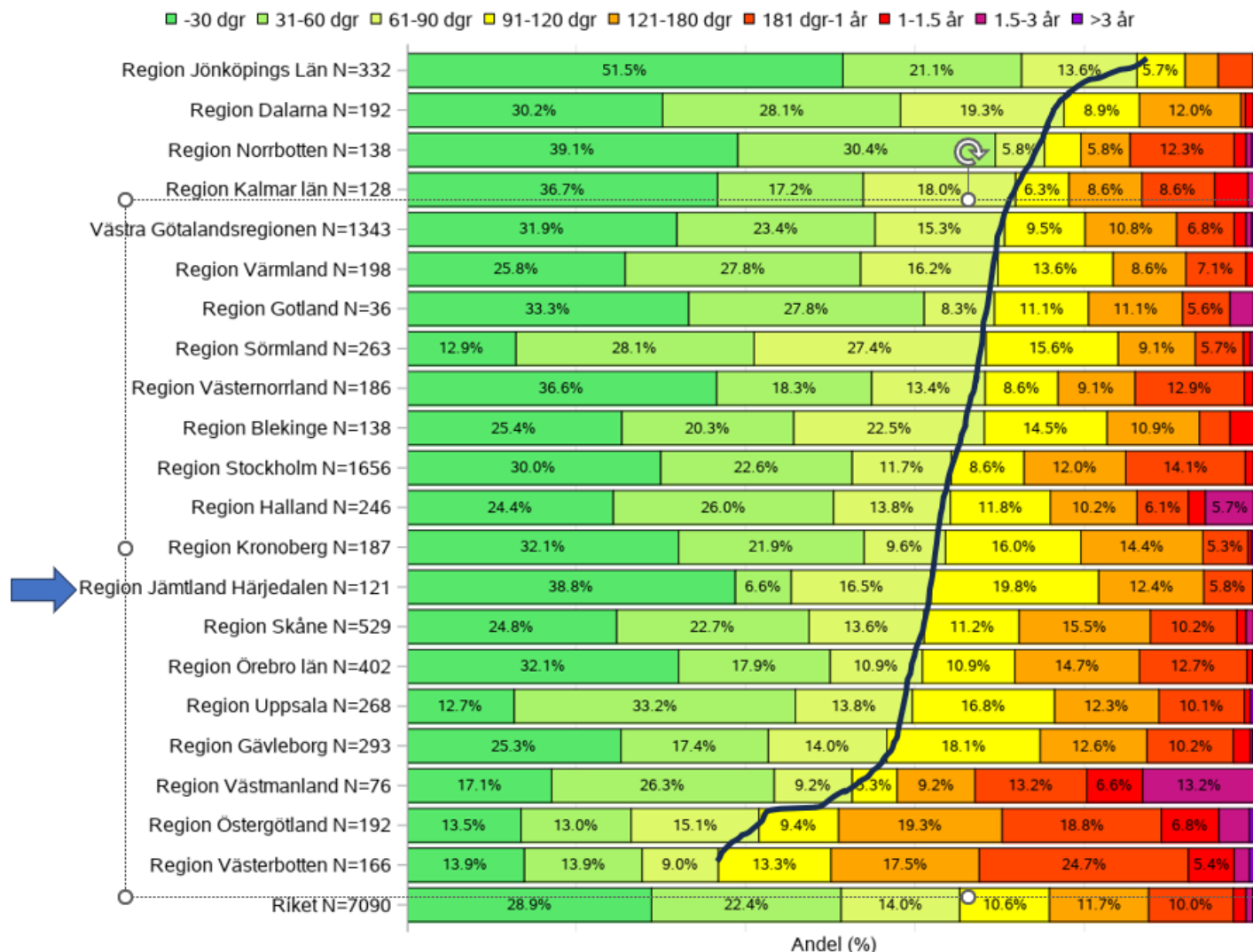
Urval: Operationer med operationskod HAB40, 2023-06-19 till 2023-09-18

Figur 1. Fördelning av väntetider för genomförda elektiva operationer.
Urval: Operationer med operationskod JKA21, 2024-01-01 till 2024-12-31

Diagnos ställd

- Geografiskt har vi inte en jämlig vård i Sverige
- Brist på uthållig tillgänglighet av operationsresurs?
- Hur kan vi ha så här stora skillnader?
- Idé – följ Danmarks väg
- Nationalisera sjukvården

Avslutning

- SPOR kan påvisa ett antal märkliga skillnader mellan regioner vad gäller både vårdinnehåll och väntetider.
- Vi har en lång väg kvar till våra tydligt uttalade politiska mål om en jämlik sjukvård!
- Följ Danmarks exempel

Karin Carlesten

Publicerad: 25 nov 2022, 13:52

Uppdaterad: 25 nov 2022, 14:00

DEN SVENSKA SJUKVÅRDEN

Så slösas skattepengar bort i vården medan Danmark kapar köerna

När den danska sjukvårdsreformen genomfördes för 15 år sedan kortades vårdköerna avsevärt och idag är väntetiderna betydligt kortare än i Sverige. Svenska sjukvårdsexperter anser att Sverige bör gå i Danmarks fotspår.

2022-11-25
Tidningen
Näringslivet

Danmark
30 dagar

Tack för uppmärksamheten!

Öka

- Antalet bemannade operationssalar
- Antalet IVA- och postoperativa vårdplatser
- Antalet vårdplatser så att vi får 85% beläggning på vårdavdelningarna

Referenser

SPORs databas som sköts av UCR (Uppsala Clinical Research Center)

www.spor.se

Björn Holmström, Gunnar Enlund, Peter Spetz, Claes Frostell. The Swedish Perioperative Register: Description, validation of data mapping and utility. Acta Anaesthesiol Scand. 2022;1-7.